

«SLOVENE» velja
 po pošti na vse strani Jugo-
 slavije in v Ljubljani:
 za celo leto naprej . . . K 84—
 za pol leta . . . . . K 45—
 za štiri leta . . . . . K 21—
 za en mesec . . . . . K 7—
 Za inostranstvo oceletno K 95—
 tem Sobotna izdaja: ■■
 za celo leto . . . . . K 15—
 za inostranstvo . . . . . K 20—

SLOVENE

==== Inzerati: ====
 Enostolpna pettivrsta (59 mm
 široka in 3 mm visoka ali nje
 prostor)
 za enkrat . . . . . po K 1-20
 uradni razglas . . . . . po K 1-80
 Pri naročilu nad 10 objav
 popust.
 Najmanjši oglas 59/9 mm K 4—
 ==== Poslano: ====
 Enostolpna pettivrsta K 3—
 izbaja vsak dan izveniški po-
 nedeljek in dan po prazniku,
 ob 5. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
 Nakupni se ne vračajo; ne frankirana pisma se ne
 sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, uprava. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne bran.
 ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase,
 avstr. in češke 24.797, ogr. 23.511, bosn.-herc. 7583.

Demisija.

Ministra dr. Korošec in Gostinčar sta podala ostavko. V kratkem bo padla odločitev v tej demisiji. Če morda druge stranke z napetostjo pričakujejo, kako se bo glasila odločitev, moramo mi pibiti, da nas to vprašanje čisto nič ne vznemirja. To vprašanje dokazuje le, da se naši zastopniki v vladi zavedajo svojih dolžnosti do države in ljudstva ter da jim ni vseeno, kakšen način vladanja naj še nadalje osrečuje našo mlado državo.

Če so gospodje ministri v Belgradu mnenja, da so na mestu najstrožja sredstva, da se pomire duhovi, je to njihova stvar. Kaj pa mi pod temi najstrožjimi sredstvi razumemo, smo že povedali: bajoneti, biriči in vislice. To pa niso sredstva, ki naj vzbujajo ljubezen, marveč so prej orodja, s katerimi se ustvarja sovraštvo in neti nezadovoljnost. In videli smo, da je tudi brez teh sredstev socialistični štrajk pogorel in ni dosegel zaželjenega uspeha. Vsak trezen človek je namreč vedel, da za štrajk ni nobenega poviča, ker ni šlo za delavske stvari, marveč za politično propagando socialistov. In nasen u delavstvu na čast bodi pribito, da se ni dalo vpreči v te ojnice. Ko ne bi bilo znanega socialističnega terorja, ki je grozil drugače mislečim delavcem, ko bi šlo na delo, bi bil polom tega štrajka naravnost katastrofaljen. In — kakor rečeno — štrajk ni uspel, četudi ni vlada porabljala svojih najstrožjih sredstev. S silo in bajoneti se ustvarjajo mučeniki in preganjanci. In to je vedno bolj koristno za idejo, ki jo širijo preganjanci, ko za preganjalce same. Danes pa je položaj narobe, delavstvo in vse ljudstvo obsoja nasilnost socialističnih agitatorjev, in njihova ideja je s tem štrajkom trpela več kakor če bi bila vlada napram njej porabljala svoja »najstrožja sredstva«.

Prašati pa se moramo, kako je mogoče, da so socialisti pri nas sploh mogli med masami nastopiti za generalni štrajk. Krivi so tega tisti brezglavi »državo ohranjujoči« politiki, ki menijo, da se še danes ljudstva vladajo z lepimi frazami o demokraciji v eni ter z nagajko v drugi roki. Vsi brezglavi ukrepi, kolikor so jih zakrivali zadnje čase takile državniki, so bili najboljše agitačno sredstvo za socialiste, ki so izrabili vladajočo nezadovoljnost. Države se ne vladajo z lepimi besedami in ostrimi ukazi, marveč s pametnim in nesebičnim delom ter z organizacijo. Kaj je dr. Korošec storil za prehrano v naši državi? Kaj je ta mož storil v boju proti korupciji in proti oderuštvi? Čisto drugačna bi bila danes slika našega notra-

nega in zunanega položaja, če bi dr. Korošec pravočasno ne bil zagrabil za delo in ne uredil prehrane. Zavedal se je, da država potrebuje več dejanj ko programov in ljudstvo več kruha ko besed.

Sedaj je dr. Korošec podal ostavko in z njim naš Gostinčar, prvi minister — delavec v naši državi. Ne odhajata radi generalnega štrajka, marveč radi načina vladanja, za katerega napram ljudstvu ništa mogla sprejeti odgovornosti. Naša stranka ostaja pri tem čisto mirna, ker se zaveda, da se njeno stališče napram ljudstvu in napram državi ne spremeni. Radi državne koristi je stranka poslala svoje zastopnike v koalicijsko vlado. Koristi mlade naše države so terjale sodelovanja vseh strank. Danes koalicijske vlade tudi v Belgradu ni več. Iz vlade sta izstopili že dve stranki in vlada mora misliti na to, da se izpopolni. Toda na to naj mislijo drugi. Nas ta stvar ne zanima, ker stojimo zunaj tega kroga, na katerem sloni odgovornost za dobro in slabo. Mnogo ozirov je bilo treba upoštevati radi koalicije. Danes teh ozirov ni več, ker koalicije ni. Zavedamo pa se slej ko prej dolžnosti, stati na braniku za koristi in pravice ljudstva, za blagor mlade države. Zato stojimo hladni ob tej demisiji, ki je le dokazala, da nam ni za vlado in portfelje, marveč za načela poštene in pravične demokracije, katera moramo čuvati ter braniti v ljudstvu in za ljudstvo najsi bo proti kakemu Stolpinu ali Trockemu.

Jugoslovanski klub.

Belgrad, 17. julija 1919.

Zadnje dni po razpravi o vseučiliščih zbornica ni imela politično ali kulturno važnih točk na dnevnem redu. Težišče svojega delovanja in deloma svoje strankarske agitacije so preložili posamezni posilanci na takoiimeno »vprašanja« ministre. Po poslovniku sme namreč vsak poslanec ob pričetku seje staviti na posamezne ministre vprašanja (»upite«) ki jih je predložil pismeno 24 ur poprej predsedniku zbornice. Minister mora odgovoriti na vprašanje. V te obliki in potem interpelacij pride marsikaj na dan, kar bi drugače potrebovali za poslušanje »tega peča«. To je dobra stvar »upitov«. Slaba stvar pa je, da zlorabljajo nekateri poslanci to parlamentarno sredstvo in govorijo vrh vprašanjih celo govore. Tako porabi zbornica gotovo tretji del dnevnega redom in pol ure pri vsaki seji za vprašanja.

V obliki »upitov« so morali nastopiti tudi za razne zadeve člani »Jugoslov. klu-

ba«. Tako je poslanec Strcin vprašal vojnega ministra, kaj bo z zetvenimi dopusti oni, ki so poklicani sedaj pod orožje. Poslanec Sušnik je ostro kritiziral v vprašanjih na ministra za promet grde nedostatke pri železniškem prometu z vagoni za premog pri zagrebški direkciji; dalje samovoljno in pogubno delovanje madžaronskih železniških uradnikov in o izropanju posameznih vagonov na železnici v Banatu. Minister je obljubil, da bo dal zadeve temeljito preiskati in da bodo krivci oetro kaznovani po zakonu.

Poslanec Honjević je stavil vprašanje na finančnega ministra v zadevi soli in o poslovanju carinskega urada v Mariboru. Minister je odgovoril, da carine opustiti ne more, pač pa bodo zacarinano sol dobivali trgovci v povolnih množinah.

Tudi demokratski poslanec dr. Novak je vprašal o carini, torej o snovi, kjer je »Jugoslovanski klub« posređeval in tudi po svojem članu Sušniku vprašal ministra že takrat, ko je hodil dr. Novak po Parizu.

Poslanec Ribnikar s svojimi zakonskimi predlogi nima sreče. Poročali smo že, kako se mu je godilo v odboru za »zaštito dece«; sedaj je bil kot nepotreben odklonjen njegov zakonski predlog o verženju in tihotapstvu. Ribnikar je namreč ali pozabil ali sploh ni vedel, da imamo že prav ostre tozadevne določbe v finančnem zakonu kot delu proračunskega predloga. Tudi Pestotnik je prišel s svojim »upitom« glede plač policiji v Ljubljani malo pozno, ker ima dr. Pogačnik že dolgo pismo v žepu, kjer se mu društvo stražnikov zahvaljuje za njegovo intervencijo pri ministrstvih.

Te dni so odšli belgrajski maturanti v Zagreb in v Ljubljano. Pri odhodu jih je pozdravil protektor ministrski podpredsednik dr. Korošec in poudarjal, da gredo med Hrvatje in Slovence, pri prvih bodo videli razvoj in posebej še del naroda z velikimi zgodovinskimi tradicijami, pri najmanjšem delu — pri Slovencih — pa naj opazujejo, kako je ta del samo s svojo mravljično pridnostjo priboril sebi narodni in gospodarski obstanek kljub vsem naporem Nemcev in Italijanov. Spoznavajo naj zemljo, vzljubijo z vso mladenško gor-koto vse dele našega naroda in potem se naj zdravi vrnejo ter građe, prožeti ljubezni in zanosa, naprej na edinosti troimenega naroda. Maturante je pozdravil v pesniško navdahnjenem govoru Stanko Banić v imenu »Jugoslovanskega kluba«, ki si po pravici šteje v zaslugi, da je vzbudil pri maturantih željo po spoznavanju naše zemlje in je po svojem predsedniku Ko-

rošču tudi omogočil mladini to potovanje, ki naj prinese obilo sadu srbski mladini in celemu troimenskemu narodu.

Generalna stavka 21. julija.

Pariz, 16. julija.

Dne 14. julija je Francija zmagala tudi nad sabo samo, t. j. dala je duška svojemu veselju nad zmago in sklenjenim mirom proti boljševiskim socialistom, ki simpatizirajo z Leninom in Kunom. Kljub temu bodo socialisti uprizorili 21. julija generalno stavko. Poklicnih zahtev nimajo več. Dobili so 8 urni delavnik, dobili zvišanje plač; demobilizacija Francije bo končana v 3 mesecih. Stavkali bodo zato, da bi Francija pomagala Leninu in Kunu. Praktičnega novačenja, t. j. pregled čet, ki bi bile zrele za svetovno revolucijo po svetovni vojski. Zmerni elementi svetujejo, naj se delavci ne dajo zapeljivati, vlada pa se trudi, da bi naredila konec draginji, ki je vzrok občne nezadovoljnosti.

Laški socialisti se jim mislijo pridružiti. Ti imajo seveda več vzroka za nezadovoljnost. Toda laški socialisti so ravno tako narodni šovinisti n. pr. glede Reke, katero zahtevajo za Italijo, kakor socialne stranke. Zato je njihovo govoričenje proti versailleskemu miru le preteva za njihove revolucionarne namene.

Goriška pred finančnim polomom.

Po vrhu vseh nesreč, ki so tekom vojne zadele Goriško, se ji bliža zdaj še finančni polom. Po okupaciji je italijanska vlada prepovedala uvoz avstrijsko-ogrske valute v zasedeno ozemlje. Komaj se vrniviši denarni zavodi so imeli svoje kapitale naložene večinoma izven zasedenega ozemlja. Tekom okupacije se je vrnilo mnogo beguncev, kateri so morali naložiti svoje denarje zunaj. V aprilu je italijanska vlada določila 8 dnevni rok za zamenjavo kron v lire, na podlagi 40% kurzov. V deželi se je iz zgoraj navedenih razlogov nahajalo malo avstrijskega denarja.

Po zamenjavi se je pa ustavil vsak dotok tekoče valute t. j. lir v deželo, ker se iz dežele nič ne izvaja. Nasprotno se denar iz dežele samo odteka in to z veliko naglico, ker se Goriško za vso svojo potreščino oskrbuje iz Italije. Pomanjkanje denarja se danes že močno pozna, toliko pri denarnih zavodih, kolikor pri ljudstvu.

LISTEK.

Spomini in trpljenje

g. Jankota Dožmanca za časa laške zasedbe in vojski let 1919.

(Dalej.)

In res se je ta dan marsikaj spremenilo ne-le glede na nas, kateri smo bili oproščeni, marveč tudi pri sv. Petru samem tu v njegovi kapelici je bila novost: prišlec v osebi nekega profesorja, med mojo odsotnostjo so ga prignali karabinerji iz Opatije. Gospod profesor je gledal izprva nekam nezaupljivo skozi pozlačena očala — vsaj meni se je tako zdelo — a po kratki predstavi so se dvignile kvarte — in konec je bil vsej nezaupljivosti in vsem nepotrebnim »bekslojčim« se poklonom. Zadal so pildki!... Jaz sem priglledaval nekaj časa, potem pa sem padel tudi jaz in začel kmalu »dretu« vleči. Nekaj časa me je pri tem motilo zbijanje, potem pa sem popolnoma — utonil —.

Zjutraj, ko je bil že dolgo beli dan, sem vstal, se umil, opravil in zvil skupaj svojo revno bogatijo, napravil testament in zapustil gospodu Joškotu edino žlico, nato pa se poklonil še sv. Petru, vzela slovo svojih tovarišev, želeč jim sreče in milostnega Petrovega varstva ter z: Živijo Jugoslaviji! zapustil ječo.

Prosti! Juhej! juhej, juhej!
 Komaj sem znal hoditi, ko sem stopal

po ulicah tržaškega mesta. Prej v celici vse tako temno in ozko, da bi se človek kmalu iztegniti ne mogel, tu pa zdaj vse tako široko, prostrano, da se naravnost kar hoditi ne da. A ta občutek me je kmalu minul in jaz sem bil stari »infaterist«, ki zaupa svojim stopalom. Mahnil sem jo naprej in poiskal kraj, kjer so me čakali moji dragi. Tu smo si pripovedovali, kar smo si imeli povedati v svojih skrbah, trpljenju in žalosti in ko smo končali, je svitla, blagodejna rosa v očeh naznanjala in pričevala, da se je naša žalost spremenila v veselje.

Rešeni, zopet srečni smo se odpeljali domov...

Beg.

Nemalo so se začudili ljudje moje duhovnije, ko sem po prihodu iz ječe drugi dan — bil je ravno praznik sv. Jožefa — stopil, kot bi vzrastel iz tal, na leco, prebral oznanilo, list in evangelij ter zapel nato pri altarju: »Gloria in excelsis deo — Slava Bogu na višavi in mir ljudem na zemlji, ki so svete volje!«

Ker sem odšel iz Trsta prejšnji večer malo pred polnočjo, in me v vasi nihče ni videl, razun onega laškega vojaka, ki je stal pred vratmi župnišča na straži, — to je namreč oskrbel naš komandant v skrbi za moj »blagor«, da bi kdo kaj ne pobral; razume se pa seveda, da mi je bilo v tem času moje odsotnosti in laške »vajte« ukradenih par voz lepih bukovih drv. Neka žena mi je celo povedala pozneje, da so bil uzmoviči ravno laški vojaki. —

Ker so mislili nekateri, da sem, kar so poročale novine, vsled laškega pretepa umrl in torej trohnil že v hladni gomili; drugi pa, ki so izvedeli, da sem še živ, sodili na podlagi skrbnih izvajanj laških vojakov, da bom, če ne že obešen, moral še dolgo sedeti. Ker so torej v takih mislih živeli moji duhovnjaki in njihovi sosedje, se ni čuditi, če so strmeli, ko sem se tako nepričakovano prikazal. In menim, da je dalo i to vsaj delni povod, da je ostalo vse v cerkvi, dasi je ena maša baš minula, in sem zdaj še-le jaz nastopil. Samo naš komandant in njegovi vojaki so jo popihali iz cerkve in čez nekaj časa tudi laški vojni kurat, potem ko me je poprej lepo pozdravil. Za moje odsotnosti namreč je hodil ta kurat v Harije maševat ob nedeljah; poprej ga ni bilo nikoli; dasiravno so bili vojaki v Harijah ravnotako kot v tem času. Od tega dne, ko sva se v zakristiji pozdravila, ga pa tudi ni bilo nič več. Človek bi torej smel sklepati iz tega, da so me Italijani glede na službo božjo le kolikor toliko na tihem vpoštevali, čeravno seveda ni nikomur prišlo na misel — tudi meni ne —, da bi mi dali za to kako nagrado; nasprotno še tistega kongruinega dopolnila mi niso — kakor menda tudi drugim duhovnikom ne izplačali noben mesec, odkar so prišli. Moledovati pa nisem hotel laške beračije.

Od tega dne sem opravljal svoje službene dolžnosti kakor poprej s to edino izjemo, da sem vsled nasveta modrih mož

iz previdnosti opustil za nekaj časa cerkvene govore ob nedeljah in mesto njih času primerno čital skofijski pastirski list, iz l. 1906. Mutatis mutandis. Možeje namreč, ki so se bali za me, so bili uverjeni v misli, katere se tudi sam nisem mogel ubraniti, da bodo Lah, potem ko se moja zadeva ni zasukala po njih željah, zdaj še prav posebno intenzivno gledali na to, da me pod katerokolišebodi pretevo, in naj si bo še tako ničeva, iznova aretirajo in vržejo v zapor. In zato bi bil zadosten tudi najbolj bedast izmislek; postavim, če bi n. pr. kaka prodana duša njim le zlobno namignila, da sem rabil v pridigi kako besedo, ki bi ne prijala laškemu ušesu ali nosu. Saj so že danes tako srepi in nepremično pozorno bulili v me naš komandant in tista dva ob zakristijskih vratih naslonjena vojaka, da mi je nehoti prišel na misel pogled neke živali, ki čaka pravega trenutka, da se vrže na žrtev in se okoli nje smrtonosno ovije. Kar iznebiti se nisem mogel ob teh očeh vtisa, da bi bil takoj zopet aretiran, če bi se le parkrat količkaj ozrl po ljudeh izza svojega kota. Povod za aretacijo bi bil takoj najden. No, pa jaz, ki itak nisem prijatelj nepotrebnim radovednim pogledom v cerkvi, sem vsako tako zijavost opustil in bral raje neko uro iz knjige »Večna molitev«.

Torej vsled omenjenega nasveta in lastne previdnosti sem opustil govore ob nedeljah, tja do cvetne nedelje, katere bi sicer moral imeti, ker vsled zasedbe ni-

V par mesecih bude na Goriškem denarja popolnoma zmanjkalo. Potem ostane še edino sredstvo, dvigniti zunaj naložene krone, ter jih zamenjati v lire po dnevnem kurzu 20—25% t. j. 4 do 5 K na eno liro. Koliko bude to zalego, spoznamo iz sledečih cen raznim potrebščinam, ki jih z lirami kupuje Goriška iz Italije: Stavbeni les 300 lir, t. j. 1200 do 1500 K kubični meter. Železo lir 1.50 t. j. 6 do 7.50 K kg. Šipe 20 lir, t. j. 80 do 100 K kvadratni meter. Opeka 180 lir, t. j. 720 do 900 K tisoč. Cement 50 lir, t. j. 200 do 250 K za 100 kg. Ena navadna ključavnica 20 lir, t. j. 80 do 100 K. Železne vile 14 lir, t. j. 56 do 70 K en kos. Sorazmerno s temi so cene vsem drugim hišnim, gospodarskim in stavbenim predmetom ter sploh lesenim, železnim, steklenim, porcelanastim in limitacijskim izdelkom. Cena živilom bila pri zamenjavi po navedenem kurzu približno ista kot tu, te mese stane 12 hr, t. j. 48 do 60 K kg, če ga sploh dobiš, in mleko 1 lira, t. j. 4 do 5 K liter.

Iz tega razvidimo, da bi tudi te zunaj naložene krone malo zalegle, morda bi do spomladi shajali z njimi. Kaj potem? Zato se nihče ne zveni, ker gospodarijo na Goriškem tuji, ki se za gospodarstvo te dežele nič ne zmenijo. Goriško ljudstvo vidi pred seboj grozen polom in mizerijo, vsled tega je prepričano, da ne more tako ostati.

Upajmo in delajmo na to, da se njih prepričanje uresniči.

Jože Stabčej:

Slovenski Orli med Čehoslovaki.

Na posvátny Velehrad!

Na posvátny Velehrad! Ta klic je odmeval meseca junija med katoliškim čehoslovaškim ljudstvom. Vsi tja, da prvič svobodno proslavimo v svobodni četnajavi praznik vseslovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda v središču vseslovanske ideje, na svetem Velehradu!

In zbrala se je množica stotisočeri, prišli so iz Češke, Moravske, Slovaške, prihitali so zastopniki ameriških čehoslovakov in slovenska Orlovska Zveza je poslala svoje odposlanstvo med brate. Resni obrazi, različna narečja, pestre noše, a v srcih enotna katoliška misel!

Osemčlansko odposlanstvo Orlovske Zveze je odpotovalo 1. julija ponoči z brzovlakom iz Ljubljane na Dunaj. Ko smo prišli v Nemško Avstrijo, je stal malo da ne vsak četrt ure kakšen nadzorovalni organ pred nami in zahteval potnih listov. Te smo si bili v Ljubljani za vsoto več kot 50 K preskrbeli, potrjene od vseh močutih domačih in inozemskih oblasti in tako smo bili dobro ščiteni proti vsakršnemu sumničju nepoštenosti. Z Dunaja smo se vozili do čehoslovaške obmejne postaje Břeclava, kjer so nas temeljito pretipali od temena do pet. Po večurnem odmoru nas je potegnil vlak do Brna in 4. julija smo z drugimi odšli na Velehrad.

Velehrad je manjša naselbina in leži v ravnini. Kar mu daje znamenitost, je lepa prostorna cerkev in obširna samostanska poslopja s krasnimi dvoranami, ki je izmed njih najlepša »Slovanski sál«.

Ko smo prišli na Velehrad, je bilo že tam na tisoče ljudstva in mnogo edličnih gostov. Dohajali so v procesijah z godbo na čelu in glasno pevaje. Najlepše je pa to, da so vsi v narodnih nošah, ki se njih različnosti, umetnega vedenja in lepote človek ne more nagledati. Malo da ne vsaka vas ima svoj narodni kroj, ki je eden lepši

od drugega. Gotovo je, da takšne slike ni mogoče videti nikjer kot edino na Velehradu. Vtis za vtisom gre mimo tebe in sam ne veš, kje bi se naj pomudil. Zdi se ti, kakor da si prišel med svet, ki mora biti nekje v lepši doželi kot je naša zemlja.

Ljudstvo, ki pride na Velehrad, je globokoverno in pobožno. S solzami v očeh sem gledal njihove pobožnosti v cerkvi in zunaj nje. Kakor iz ene duše, se dviga njih skupno enoglasno petje k nebu. V cerkvi poje vse ljudstvo in tudi vsi odgovarjajo duhovniku pri oltarju.

Rediteljstvo in glavne prireditve ob velehradskih cirilo-metodijskih slavnostih je imel letos čehoslovaški Orel. Vseh Orlov, Orlic in naraščaja je bilo tiste dni na Velehradu več tisočev. Vsi so skrbeli pri toliki množici ljudstva za vzoren red in disciplino.

V petek, 4. julija, zvečer ob 8. je bilo v Slovanskem sále slavnostno zborovanje čehoslovaškega Orla, ki je je vodil njegov podpredsednik brat F. M. Zampach. Prepričan je bil, kaj bi bilo slavnostni otvoritveni spredov. Ko so se prikazali v dvorani, ki je bila nabita do zadnjega kotička, slovenski Orli v kroju, niso hoteli prenehati pozdravi, ploskanje in živio-klici. Navdušenje je bilo čezmerno. V imenu odposlanstva je pozdravil in govoril br. Jože Pirc, I. podpredsednik Orlovske Zveze. V imenu 5000 kat. Sokolov v Ameriki je pozdravil Bouška. Potem so se govorili poslanci dr. Jehlička, posl. Šamalík, posl. inž. Pospšil, opat Zavoral, sestra Čechova z Dunaja, v imenu kat. delavstva br. Čuřík in br. Landa, za omladino br. Hub. Zborovanje, ki je trajalo več ur, je bilo zaključeno s himno »Kje dom je moj« in »Lepa naša domovina«.

Drugi dan, 5. julija, je bila ob 8. na prostem slavnostna cirilo-metodijska akademija. Množica udeležencev je bila nepregledna. Priglašeni je bilo blizu 40 govornikov iz vseh stanov in krajev. Za slovensko orlovsko odposlanstvo sta govorila br. Ivo Pirc in E. Besednjak. Kratke besede, ki sta jih vsak povedala, so izzvale burno navdušenje in ovacije Jugoslovonom, ki se kar ni hotelo poleči. Tam na svetem Velehradu pod milim nebom pred podobo sv. slovanskih apostolov si je priseglo čehoslovaško in jugoslovansko ljudstvo iznova bratsko zvestobo. Zgodilo se je to z globokim verskim prepričanjem v srcu in s solzami v očeh. Videl sem in povedali so mi, kako so se med množico starih ženicam in možem rosile oči in da so bili srečni in potolaženi, ko so mogli doživeti ta trenotek. Povedali smo jim tudi, da naši bratje na jugu niso vsi prosti. Z ogorčenjem so se takrat dvignili glasi čehoslovaškega ljudstva in zvesto so nam segli v roke z obljubo bratske podpore in pomoči. To nam je pa tekkel narod, a ne diplomat. Slovenci, zapomnimo si to. Vojna ljudstva in želje diplomatov je lahko dvojna stvar. Združevati se moramo s prvimi!

Isti dan popoldne je bila javna telovadba čehoslovaškega Orla ob velikanski udeležbi gledalcev. Telovadbo je spremljal godba. Najprej je nastopil ženski šolski naraščaj 3 venci, ki je svojo vlogo prav dobro izvršil. Potem je prišel moški in ženski naraščaj, Orlice, ki so se posebno odlikovali. Vseh telovadcev skupaj je nastopilo blizu 1000. Nekaj izvanrednega pa je bil nastop skupine Orlic v slovaških narodnih nošah, ki so izvajale zgodovinski ples »Královničky«.

S tem je bil oficijelni program velehradskih slavnosti izčrpan. Poleg tega pa so imeli svoje zborovanje krščansko so-

cialni delavci, kmetje, kajzarji, invalidi, omladina itd. Trije dnevi so bili posvečeni delu razširjenju in poglobitvi krščanske kulture. Verska izobrazba in praktično katoličanstvo, združeno je bilo oboje. Ni bilo udeležnika, ki bi ne bil našel nekaj za se in ki ne bi bil odšel bogatejši in iskrenejši domov. Od visoke politike do zadnje kajžarske zadeve krščanskega ljudstva, vse se je obravnavalo na Velehradu. Vse to pa v ideji cirilo-metodijske združitve Slovencev, v delu za zmagó in bratstvo narodov.

Odposlanstvo Orlovske Zveze je bilo med čehoslovaškim ljudstvom kakor doma. Člani so se razgovarjali in posvetovali z njim o najrazličnejših rečeh, drug drugemu so povedali svoje. Po tridnevem bivanju med njimi na Velehradu smo si bili kakor da smo že leta in leta skupaj. Veselo je bilo videti in slišati ta preprost način razgovaranja in zabavanja od izobraženejšega do najpreprostejšega človeka. Vsakršna oficijelnost je bila odstranjena, pristna domača neprisiljenost je stopila na dan. Pri vsem tem pa smo marsikaj jasneje spoznali in se tudi naučili, kar smo prinesli s seboj v domovino in kar bomo pravočasno uporabili.

Ob tej priliki moram še izpregovoriti par besed o čehoslovaškem Orlu in njegovem delu.

Kakor znano, so bil učitelji čehoslovaškemu Orlu Slovenci. Prvikrat so menda nastopili po vzoru slovanskih Orlov dne 23. julija 1908 v čeških Budjehicah in sicer 45 po številu na javni telovadbi. Razumljivo je, da sta takoj izpočetka delala čehoslovaški in slovenski Orel kolikor mogoče skupno. Javni skupni prvi nastopi so bili v Olomucu, Kromeržu, Ljubljani in sedaj na Velehradu. Čehoslovaški Orel se je jako dobro razvijal kljub terorju čeških Sokolov in drugih čeških (svobodomišelnih) organizacij. Zato je pa tudi vsak čehoslovaški Orel možak na mestu in dastiravno je temu tako, se razcvita organizacija čimdalje lepše.

Za čehoslovaškega Orla dela in agitira vsa ondota katoliška javnost. Vsi se zavedajo, kaj Orel pomeni in ni tako, kakor moramo potožiti o naših razmerah, da se mora prositi naj se dela za Orla. Veseli nas pa to, da je v tem oziru pogled v bodočnost nekoliko jasnejši in da se uvideva važnost orlovskega poslanstva. Na tem mestu opozarjamo vso našo javnost na to! Ob priliki velehradskih orlovskih slavnosti je izdalo več čehoslovaških katoliških časopisov slavnostne številke s posebnimi prilogami, tako n. pr. »Den«, »Našinec«, »Mir«, »Občanské Noviny« itd., vsi drugi pa so imeli več člankov v večih številkah. To se pravi delati za Orla. Domovina-pomemaj! Kdaj je hodilo naše odposlanstvo, povsod jih je pozdravljala vsa čehoslovaška katoliška javnost in tudi drugi n. pr. Sokoli, ki so se o nas tolikokrat zmotili. Pa mi smo bili tudi z njimi bratje in iste-ga postopanja želimo od njih posebno nasproti čehoslovaškemu Orlu. Tukaj pa jim povemo, da obojamo njihovo neustrpnost. Bratje, to ni bratsko! Pustite v svobodni republiki vsakemu svobodo!

Čehoslovaški Orel je izdal za Velehradske slavnosti več krasnih razglednic in poseben spominski znak. Predno smo odšli z Velehrada dalje, smo imeli skupno sejo, kjer se je sklepalo o dalekosežnih stvareh glede nadaljnjega dela in vzajemnosti. V ponedeljek 7. julija pa smo nastopili pot po čehoslovaški zemlji. Dne 6. julija smo se obiskali znameniti grad Buchlov, nekdanja last nekdanjega avstro-mad-

žarskega mogočnika Berchtolda — zdaj zgodovinski muzej.

S tem je bila prva naloga odposlanstva Orlovske Zveze dokončana. Treba pa je še bilo več. Iti po deželi, proučiti ljudstvo in njegove težnje, ogledati si delo raznih organizacij in slišati njihovo mnenje.

Nekaj spominov o tem še napišem prihodnjč.

14. julij 1919 v Parizu.

Pariz, 16. julija.

Francija je obhajala na svoj narodni praznik (14. julija) praznik zmagoslavja na izredno slavnosten način. Pariz je pokazal v teh dnevih ves svoj sijaj, vso svojo krasoto in veličajnost. Vršile so se obširne priprave za vrnitev in defiliranje armade. Glavni ponos za njo je prehod skozi Napoleonov slavolok na trgu »Zvezda«. Prihod k njemu se je vršil skozi Cesto Velike armade, odhod pa po najkrasnejši pariški cesti »Elizejskega polja« do trga Concorde, odtod pa naprej po velikih boulevardih do trga Republike. Ta »zmagovalna pot« je bila že 13. julija okrašena s sohami, stebri, zastavami, lučkami, spomeniki, okraski itd. na način, ki je vzbudil ob večerni razsvetljavi očaranje. Kaj takega je mogoče le v Parizu. Ves Pariz je bil okrašen in ovenčan z zastavami; na večer je bila povsod čarobna razsvetljava.

Večer 13. julija in noč od 13. do 14. julija je veljala padlim vojakom. Pod slavolokom se je postavil spomenik mrtvim za domovino: Aux morts pour la patrie. Ko je poslalo solnce svoje zadnje žarke na slavolok, so obkolili ta mrtvaški spomenik konjeniki s svetilkami, ki so ga menjaje se stražili celo noč.

Drugo jutro, kakor že celo noč, je bila zmagoslavna pot oblegana od 3 milijonov ljudi iz Pariza in provincije. Vsak je hotel biti priča tega zgodovinskega trenutka. Ob 8. uri se pripeljeta Foch, najvišji poveljniki zveznih armad, ter Joffre, generalisim pred Fochom, k spomeniku mrtvih, ki so ga spravili med tem izpod slavoloka v bližino. Tam so položili Poincare, predsednik francoske republike, in drugi vence mrtvim vojakom. Nato sta se odpeljela Foch in Joffre na začetek ceste Velike armade, kjer se je začelo defiliranje. Za vojaškimi oddelkom in godbo so marširali ali se peljali najprej pohabljeni in ranjenci svetovne vojske. Globoko ginjenje je nastalo ob tem žalostnem pogledu. Cvetje je letelo nasproti tem nesrečnežem, solze so se lesketale v očeh, klici: Hvala vam! so jim leteli nasproti. In zdaj, glej, pride največja častnejši trenutek. Foch in Joffre na čelu zveznih armad prijahata skoz slavolok ob grmenju topičev. Pozdravi in klici jima šumnijo nasproti, solze radosti in občudovanja bliščijo v očeh. Solnce jima pošilja naravnost proti licu v pozdrav svoje mehke jutranje žarke, ki se zrcalijo v svetlih sabljah sijajnega spremstva. Zatem pa se začneja nepregledna vrsta zveznih armad s svojimi godbami in zastavami.

Prvi prijezdi ameriški general Pershing, ki mu sledijo njegovi krasni ameriški vojniki. Belgijce vodi general Guillaín, Angleže sir Douglas Haig. Za njimi pridejo Italijani, Grki, Japonci, Kitajci, Poljaki, Portugalci, Rumuni, Srbi, Siamci in Čehi. Občinstvo aklamira vsako skupino tako glasno, da se godba razun bobnov komaj sliši. Ti pozdravi so manj živahni pri kaki bolj neznan četi, n. pr. Kitajci, Portugalci, Siamci. Pri srbski zastavi so bili prav živahni. Ko pa so prišli za zveznimi četami pred odhodom, da jo vzame s seboj; a sina so mu aretirali in odgnali nevemkam. In zdaj po vseh teh dobrotah še njega. Prav smilila se mi je njegova soproga, ko je tako bridko zahtela, in tudi on se je le z junaškim naporom vzdržal solzá . . . Res, žalostna usoda! Gorje voditeljem in izobražencem v zasedenem ozemlju, kateri ne morejo in nočejo naprav »kulturnim« Lahom zatajiti svojega slovensko-hrvaškega pokoljenja . . .

Ker je poldan že davno odzvonilo, a se nihče ni brigal za nas, in sem jaz čakal že kake 4 ure na tisti »podpis«, se mi je naposled zdelo le preveč tega čakanja. Zato sem se obrnil do nekega vojaka s prošnjo, naj vendar izposluje »mojo avdienco«, češ, meni se mudi domov in imam že dosti tega čakanja tu. Pa ni bilo nič, še dolgo nič. No, pa enkrat le moram priti na vrsto. In tako sem bil res naposled pozvan k ordinariju tja v »stanzo«. Ko vstopim, zagledam pred seboj moža - vojaka — karabinera ne baš velike, a čokate, obilne postave in bolj debelega, rkel bi, zabuhlega obraza s topim, strogim izrazom. Vprašal me je, če sem jaz Ivan Dežman in če znam laško. Ko mu odgovorim z da in ne, pokliče nekega tolmača ter mi naznani, da sem interniran in da bom jutri zjutraj odpeljan v Sardinijo. Jaz vprašujem, zakaj to, a on je migal z rameni sem ter tja; nazadnje pa, ko le nisem nehal siliti, češ, da hočem vedeti vzrok, mi pravi: »Povelje!«

smo prejel letošnjega škof. lista. Z velikim petkom pa sem začel tudi s to na prej omenjeni način opuščeno, a substituirano dolžnostjo.

Na naše veliko veselje — izvemšči nekaj Evinih potomk — so Lahi takoj po Velikonocnih praznikih zapustili našo vas in se pomaknili bližje k Reki — kakih dobrih 5 ur stran. Jejmene, kako smo se oddahnili! Ravno kar so prazniki minuli, a nam se je zdelo, da so se še-le sedaj začeli: tako lepo, tako mirno, tako blagodejno, tako svečano, tako oživljajoče-prazniško je bilo po odhodu Lahonov! Veverica na vejici zeleni! Kmalu bi poskočil dva metra visoko: tako radosten sem bil, ko sem se videl prostega laške more. Tudi drugi, zlasti moški spol, so imeli podobne občutke. Ali, glej ga, cepina! Medtem ko sem se jaz zibal na perotih največje varnosti in sreče, odkar so nas Lahi zasedli, zakaj že celi teden smo bili brez vojakov, je visel nad menoj že drugi damoklejev meč; obkrožala me je že druga nevarnost, in sicer v podobi laške — internacije . . .

O, da sem slutil laški manevar; da bi bil vsaj majčkino znal za laško nakano z menoj, ne bil bi sedaj tako preskrbljen in na čistem s svojimi!

V terek po beli nedelji je bilo. Ko stopim zjutraj po maši iz cerkve, zagledam dva karabinerja, ki stojita s puškama na ramah na cesti pri prvi hiši kakih 50 korakov od mene. »Kaj neki nameravata ta dva tukaj«, mislim sam pri sebi in grem da-

lje. Ko pridem do njih, me ustavita in vprašata po mojem pisanju. »Sei tu Giovanni Dežman?« »Si, si, sono! Che cos' e?« — Da, da, sem! Kaj pa je? — vprašam jaz. Povesta mi, da njihov komandant v Podgradu zahteva, da moram jaz z njima v Podgrad. »Zakaj?« »Da boste nekaj podpisali!« »Zakaj pa nista prinesla semkaj, pravim jaz, saj bi lahko, če treba, tudi tukaj doma podpisal. V Podgrad je daleč, poldrugo uro, in slabo vreme je. A pojdiva z menoj!« In šli smo na moje stanovanje. Doma v kuhinji velim strežnici, naj da vsakemu eno kavo ali en čaj kakor meni! Stori. Nato pa jih vpricho nje še enkrat vprašam, po kaj bi neki moral v Podgrad na komando karabinerov. In spet sta trdila, da zato, da bom nekaj podpisal, da je tisto v laškem in slovenskem jeziku in da bom potem v nedeljo ljudem v cerkvi oznanil. In ker sem se jaz v negotovosti, kaj naj storim, bi li šel ali ne, verjel ali ne, nekaj obotavljal, kakor da se bojim, da bi znali zopet kaj hudega nameravati z menoj, sta ona hitela izjavljati, da se mi ni treba nič bati, da ni nobene nevarnosti, da gre samo za podpis, in da bom popoldne ob 2. ali 3. že doma. šel sem. Karabineroma sem rekel, da grem kakih 30 korakov skozi vas naprej, da ne bodo mislili ljudje, da me ženo ali da sem zopet aretiran. In tako smo šli: jaz 30—40 korakov naprej, karabinerja pa za menoj. Zunaj vasi sem ju pa počakal in zdaj smo šli dalje skupaj naprej, pogovarjaje se to in ono,

dokler nismo prišli v Podgrad. Iz vedno večje samozavesti karabinerjev, izmed katerih je eden pomeril tudi na neko vrano, a jo prav lušno falil, sem začel spoznavati, da bo najbrže vse zlagano, kar sta mi doma tvežala ta Martova sinova, in da sta me le hotela »farbati« s tistim podpisom, da bi me tako lažje in sigurneje privedla v Podgrad v »stanzo dei carabinieri«. In res je bilo tako! Kajti komaj smo došli v hišo, kjer je bila tista »stanza in tenenza« karabinerov, sta vojaka že izginila po stopnjakih v zgornji »štuk«, meni pa je dejal eden izmed drugih vojakov, kojih je bilo vse polno v hiši, naj se vsedem na klopi notri v veži. Sedelo je ondi že par siromasnih kmetov iz Istre, ki niso vedeli, čemu so bili semkaj prignani. Eden mi je povedal, da je bil nekaj časa vjet v Italijo, a izpuščen domov. Da je jedva prišel domov in zdaj zopet nekaj nameravajo z njim, kaj pa, da ne ve. Drugi je bil pravi ubožec, gluhi in malone mutasti, sploh človek, ki je bil videti komaj še zmoežen nositi kosti svojega rojstva po svetu. Čez nekaj časa so pripeljali g. nadučitelja iz Mun, kake 2 uri od Podgrada. Povedal mi je, da je ravno kosil, ko sta karabinera prišla ponj. In takoj je moral iti. Mož, že priletel, ki ni bil le voditelj večrazredne šole, marveč tudi poštar, je moral s soprogo zadnji čas veliko prestat, kajti Lahi so mu odpeljali dve hčeri v Italijo — eno so mu naravnost uropali, za drugo pa mu je naznanil laški ženini čele zadnji dan

francoski domači vojaki, na čelu jim maršal Petain, se je vpitje povečalo in pomnožilo v bureni vihar odobravanja, navdušenja, vzkljanja in vikanja. Marsikateri je imel solze v očeh. Prihajale so vedno nove čete, nove zastave, nove godbe, novi generali, eden izmed njih se piše Maistre, ki pa ne poveljuje v Mariboru.

Defiliranje je trajalo 3 ure, čete so prehodile pot 6 km. Ob koncu so še vsi defilirali pred Fochom.

Konec je bil sijajne svečanosti, po kateri je rekel Foch, da je srečen. Clemenceau pa se je izrazil: »Kdor izmed nas je videl ta dan, ta je živel.«

Ves dan potem je bil praznik. Trgovine so bile zaprte. Gledališča so prirejala proste predstave. Po ulicah se je igralo in plesalo. Na večer pa še zopet bolj sijajno, bolj čarobna razsvetljava s plinom, elektriko, bengalskim ognjem, z žarometi, kakor prejšnji večer. Pozno v noč je razginal rahel dežek množice iz ulic.

Kar pa je pri vsem tem ugodno vplivalo, je bilo to, da pri vsem slavlju ni bilo videti ne razuzdanosti, ne pijanosti. Tudi kakih sovražnih klincev proti Nemcem ni bilo slišati. Francoski narod je proslavil zmago kulturno in dostojno. Neizbrisljivo mu ostane ta dan v spominu. M. S.

Vladimir Predovič:

Amerikanski dolar.

Pri svojem potovanju iz Amerike v domovino kot spremljevalec od ameriških Jugoslovancev svojem v domovini poslanega blaga sem opazil stvari, ki so velikega pomena za naše izseljence, in za katere bi se morala zanimati tudi naša javnost. Na kratko hočem opisati, kakšno vlogo igra pri povrnitvi iz Amerike v Jugoslavijo zamenja ameriškega dolarja.

Z ameriškim dolarjem je danes mogoče kupiti več frankov, lir, kron ali kakšnega drugega denarja, kakor sploh kedaj pred vojsko. Trgovci, bankirji itd. vsakega važnejšega mesta na svetu dajejo prednost dolarju, ki je sigurnejši od vseh drugih. Po vseh znakih se bo vrednost, ki se jo stavi danes na »American Cagle« obdržala še dolgo časa, in jaz bi trdil, da bo dosegla svojo višino šele v prihodnjih mesecih. Svet ve, da je danes denarni trg v Wall Street v New Yorku. Vsakdo, ki pozna ameriške bančne metode, in ki mu je znana spretnost ameriških bankirjev, ve, da bodo ti nadzirali svetovni denarni trg v bodoče še mnogo let.

V Ameriki se je že začelo gibanje med Jugoslovani za povratek v domovino ter se jih hoče 40.000 do 50.000 vrniti. Po mojem naziranju in govorjenju v Združenih državah, se jih bo največji del vrnil že v prihodnjih mesecih, če se med tem mednarodni odnosi ne bodo spremenili. Ti tisoči bodo prinesli s seboj ameriške dolare, ki bodo predstavljali milijone zaslužene s častnim trudom v rudnikih, tovarnah, topilnicah itd. Namen mojega pisanja je pojasniti, kako bi se dalo najboljšo pomagati tem, ki se bodo vračali, da prinesejo s seboj res največjo rednost svojih dolarjev. Oni bodo šli mimo mnogo menjalnic v New Yorku kakor tudi v Franciji, Italiji in drugih deželah na potu v Jugoslavijo.

Opozoriti hočem na nevarnosti, ki tu pretijo, po svoji lastni skušnji in skušnji dveh prijateljev. Jaz sem si preskrbel v New Yorku pri Guaranty Trust Company za gotovo svoto dolarjev kreditno pismo à vista plačljivo pri kaki poljubni inozemski banki, katerih je več sto v Evropi, ki dopisujejo z gori imenovano, toda v Ljubljani ni nobene. Pri svojem prihodu v Trst sem takoj dobil na svoje kreditno pismo zahtevano svoto, ki mi jo je banka izplačala v ameriških dolarjih. Te sem potem zamenjal v lire: 1 dolar za 8.40 lir, oziroma 35 kron. Pri tej priliki sem opazil, da bi banka v Trstu najraje izplačala celo svoto mojega kreditnega pisma, česar pa jaz nisem hotel. Eden mojih prijateljev pa je kupil v New Yorku za več sto dolarjev kron ter dobil za dolar 22 kron, pri čemur je izgubil čez 30 odstotkov resnične vrednosti. Zdi se mi potrebno, da bi se našla pot, po kateri bi se opozorilo naše ljudi, ki se bodo vračali, da ne bodo zgubili tako velikega dela svojega premoženja, da ne zamenjavajo denarja v Ameriki, ampak, da si preskrbe kreditna pisma plačljiva pri nas. Seveda bi morale naše banke stopiti v zveze z ameriškimi. To bi bil za banke same velik korak naprej. Nadalje bi lahko prepričali, da naši izseljenci ne izgubijo vsled špekulacije tujih menjalnic velikega dela svojega premoženja. In končno je v državnem interesu, da si pridobimo ameriške vrednosti, ki pomenijo za nas zlato, katero more mnogo pripomoči k zbolšanju naše valute. Upam, da bodo tudi merodajni krogi v interesu države same in njenih državljanov ukrenili potrebno, da naši ljudje ne bodo nasledili raznim tujim špekulantom.

Naročajte „Slovenca“!

V Zagreb!

Še samo tri dni časa imajo oni, ki mislijo iti dne 3. avgusta v Zagreb, da vpošljejo svoje prijave.

Hrvatsko krščansko delavstvo se pridno pripravlja za ta dan. Saj jim bo to mejnik med dobo vojne in bodočnostjo. Z vsa odločnostjo so se oklenili edino pravih načel, t. j. krščanskih, s katerimi si hočejo urediti svoj položaj. Tudi oni se hočejo boriti za spremembo sedanjega družabnega reda v boljšega. Spoznali so, da le takrat, kadar bodo posegli sami v boj za svoje vzore in cilje bodo kaj dosegli, drugače pa nič. Ta slavnost ne bo odmevala v delavskih srih, da se je priredila samo zato, da bi se kazale vrste ljudi po ulicah. Ne! Ta dan je namenjen, da si bratsko sežemo v roke trpini cele Jugoslavije. Ta dan si hočemo priseči zvestobo, hočemo priseči na zastavo Kristovo, da bomo pod njenim varstvom korakali naprej in delali v dosego rešitve našega problema skupno. Mi gledamo v bodočnost, kažejo se nam temni oblaki, a pregnali jih bomo, ako združimo trdno in čvrsto naše vrste. Krščanski delavec in delavka, ali hočeta zamuditi ta velepomembni dan? Pridružite se našim vrstam, da pohitimo skupno v Zagreb. Prijave sprejema Jugoslovanska Strokovna Zveza, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna, II. nadstropje, najkasneje do 24. t. m. Ne zamudite prilike!

Iz Jug. strok. zveze.

Sprejeli smo: »Glede 8 urnega delavnika stoji V. L. S. prejkoslej na stališču izraženem v naredbi deželne vlade za Slovenijo, s katero se za Slovenijo upeljuje 8 urni delavnik. Ta naredba je bila sklenjena z glasovi članov V. L. S., ki so imeli v vladi večino.«

Nekatere skupine nam še dosedaj niso vposlale strokovno razvidnih pol. Pošljite jih hitro, rok je že potekel!

Udeleženci za Zagreb se pridno oglašajo. Na društva in skupine nismo poslali vabil. Oni, ki se udeležijo slavlja v Zagrebu, naj nam to sami ali pa po skupini javijo vsaj do dne 24. t. m. Na poznejše prijave se ne bo oziralo. Društva, ki se udeležijo slavlja z društvenimi zastavami, naj nam to takoj sporočijo.

Prejeli smo tudi izjave našega delavstva iz onih krajev, kjer imajo soc. demokrati večino, da se oni ne udeležijo politične stavke 20. in 21. julija, pa morajo radi volje večine doma ostati. V podjetjih, kjer imajo večino naši delavci, se je delalo.

Iz zasedenega ozemlja.

Vlaki v zasedenem ozemlju brez potnikov. — Vrvenje ital. vojaštva ob demarkacijski črti.

LDU. Ljubljana, 21. julija. Brzovlak iz Trsta je danes ob 3. zjutraj prispel brez vsakega potnika; vsi potniki so bili prisiljeni izstopiti v Logatcu s pretvezo, da potniki nimajo predpisanih potnih listov. Železniški spremljevalci vlaka so pripovedovali, da je v Logatcu veliko vrvenje vojaštva; dovažajo se nove čete. V Italiji je brzkone tudi železničarska stavka, vozijo samo vojaški sprevodniki. Ekspresni vlak iz Trsta se je pripeljal ob 7. uri 30 minut zjutraj brez vsakega potnika, kakor se je odpeljal prazen iz Trsta.

Tržaški občinski svet se razšel.

LDU Trst, 18. julija. V večerajšnji tretji in zadnji seji mestnega sveta je prečital župan pismo generala Pettittija, ki se zahvaljuje mestnemu svetu, da ga je imenoval za častnega meščana. Priobčil je oporočne določbe Gvida Zanettija, ki je kot italijanski prostovoljec padel na bojišču in zapustil vse svoje imetje, 470.000 kron, tržaški občini za ustanovitev patriotske ustanove.

Priobčil je tudi oporočo pok. Adele ud. Udovicich, ki je zapustila 100.000 K za ustanovitev šole društva »Legia Nazionale«.

Nato je povzel besedo svetnik Brocchi, ki je podal pregled o dosedanjem delovanju mestnega sveta. Povedal je, da je šlo težavno. Brez denarja, brez uradov, brez programa, tako so morali delati poprej. Urade jim je uničil prejšnji cesarski komisar, ki jim je namesto imetja 24 milijonov kron pustil 56 milijonov kron dolga. Kdo jim je vzel program, ni povedal. »Naša naloga ni mogla biti ta, da redno upravljamo občino,« je rekel Brocchi. Nadaljeval je, da so morali pripraviti tla za bodočo upravo. Bili bi zapustili svoje mesto, da jih ni vlada pozvala, naj vendar ostanejo. In tako so ostali, toda v vsem so bili navezani le na vlado: Če je bilo treba denarja, so morali teči k vladi, če je bilo treba drugih sredstev, vlada jih jim je dovolj dala. In sedaj so mirni: zapuščajo upravo in se zatekajo zopet k vladi, ki naj sedaj prevzame mestno upravo. Gotov je, da bo vlada upravljala mesto v njihovem duhu.

Prosi župana, naj izrazi hvaležnost mestnega sveta vojaškemu gubernatorju

in vojvodi d' Aosta. Prosi mestni svet, naj izrazi hvaležnost županu, ki je vedno modro vodil njihovo delo.

Končno predlaga, naj se pokliče vsak mestni svetovelec po imenu in naj se vpraša, če hoče še nadalje ostati na pozornici mestnega sveta. Vsi so rekli: Ne!

Župan se zahvaljuje mestnemu svetu. Svojo zahvalo konča s klikom: »Živela Italija!«

Ara Camilo predlaga, naj se pošlje pozdrav Reki. Asesor Gabrielli se zahvaljuje v imenu občinskih uslužbencev županu in svetovalcem in izraža up, da jih bo še videl na teh stolicah.

S tem je bila seja končana.

Dalmatinski socialisti niso stavkali.

LDU. Split, 20. julija. (DDU.) Danes je bil v občinskem gledališču protestni shod socialistov levega krila. Socialist Jankov je v daljšem govoru pojasnjeval, zakaj se tukajšnji socialisti ne udeležijo stavke dne 21. t. m. Protestiral je proti vojaški intervenciji entente v Rusiji in na Ogrskem ter proti versailleskemu miru. Ker se nihče drugi ni prijavil k besedi, je predsednik prečital resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta in prosil prisotne, naj se mirno razidejo.

Analfabetki tečaji.

LDU. Split, 20. julija. (DDU.) Po inicijativi vrliškega občinskega upravitelja, legionarja in učitelja Bribana se je učitelstvo vrliške okolice odločilo, da bo v dobi šolskih počitnic vodilo analfabetske tečaje, v katerih hočejo ljudstvo pojasnjevati svetovne dogodke. Občina bo učitelstvo zato dobro nagradila. Upati je, da se bodo tudi druge občine in učitelstvo v drugih krajih zoprijeli te hvalevredne misli.

Nemško-avstrijska mirovna pogodba

LDU. St. Germain, 21. julija. (DunKU.) Pismo predsednika mirovne konference Clemenceauja na naslov načelnika nemško-avstrijske delegacije na konferenci dr. Rennerja, ki je bilo priloženo mirovni pogodbi, slove tako-le: »Gospod predsednik! Čast mi je, izročiti v imenu vrhovnega sveta zaveznih in pridruženih držav Vaši ekscelenciji končnoveljavno besedilo mirovnih pogojev. Pri izdelovanju tega definitivnega besedila smo se ozirali na številne pripombe, ki jih je naredila nemško-avstrijska delegacija. Zato se ne bo odgovorilo na vsako posamezno izmed teh not. Med prilogi more Vaša ekscelenca najti spomenico, ki vsebuje vsa potrebna pojasnila. Vrhovni zavezniški svet je razen tega sklenil, da se dovoli nemško-avstrijski vladi desetdnevni rok za predložitev pismenih pripomb k celotni pogodbi. Ta rok prične teči z dnem izročitve mirovne pogodbe. — Blagovolite sprejeti, gospod predsednik, izraz mojega visokega spoštovanja. Clemenceau.«

LDU. Lyon, 20. julija. (Brezlično.) V nedeljo dopoldne se je generalni tajnik mirovne konference Dutasta v spremstvu atašeja v ministru za zunanje stvari, Arnavaona, pripeljal v Saint Germain in je izročil državnemu kanclerju dr. Rennerju dopolnilo k mirovni pogodbi z Nemško Avstrijo. Pogodbi je priloženo pismo predsednika mirovne konference Clemenceauja, kjer se dovoljuje nemškoavstrijski delegaciji desetdnevni rok za predložitev njenih pripomb, in ki pravi, da mirovna pogodba vpošteva vse protipredloge, ki jih je nemškoavstrijska delegacija zaporedoma stavila v svojih notah. Izročitev mirovne pogodbe se je izvršila brez vsakršnih formalnosti. Med novimi klavzulami je omeniti določbo o mejah med Nemško Avstrijo in Madžarsko na eni, ter med Nemško Avstrijo in Čehoslovaško na drugi strani, določbo, ki je izpremenjena v toliko, da obsegajo meje Nemške Avstrije kolikor mogoče dosledno vse ozemlje, kjer stanuje nemški govoreče prebivalstvo. Pogodba ustanavlja mostišče na desnem bregu Donave južno od Bratislave. Razen tega predvideva tudi nekatere izpremembe v okolici Gmünda na Niže Avstrijskem. Klavzule o modalitetah, kako naj preide ozemlje, ki ga je Nemška Avstrija morala odstopiti Italiji, v italijansko oblast, so izdelane zelo podrobno. Med vojaškimi klavzulami je najvažnejša ona, ki določa, da jakost nemškoavstrijske armade ne sme presegati 30.000 mož s častniki vred. V to število je všteto tudi moštvo nadomestnih formacij. Novačenje je dovoljeno samo potom nabiranja prostovoljcev. Častnikov Nemška Avstrija ne bo smela imeti drugačnih kot aktivne; njih število bo smelo znašati največ dvajsetino, število podčastnikov pa največ petnajstino celokupnega staleža armade. — Glede obnove in odškodnine je v pogodbi sprejeto načelo, da je Avstrija s svojimi zavezniki odgovorna za vsako izgubo in škodo, ki jo je katerakoli izmed zaveznih ali pridruženih držav, oziroma njih prebivalstvo trpelo vsled vojne, katero mu je vsilila s svojim napadom Avstrija, oziroma njeni zavezniki. Kategorije škode, za katero se od

Nemške Avstrije zahteva povračilo in prava, so popolnoma iste, kakor v mirovni pogodbi z Nemčijo. Skupno vsoto, ki predstavlja povzročeno škodo, bo dognala komisija za obnovo, o kateri govori mirovna pogodba z Nemčijo in kateri bo podrejen poseben odsek za izvršitev pogodbe z Nemško Avstrijo. Ta komisija bo obsegala po enega zastopnika ameriških Zedinjenih držav, Velike Britanije, Francije in Italije, od katerih bo vsak imel po dva glasa. Razen omenjenih bo štela komisija še enega člana, ki ga bodo izvolile vzajemno Poljska, Rumunija, Čehoslovaška in Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Komisija za obnovo in odškodnino bo najkasneje do 1. maja 1921 obvestila Nemško Avstrijo, koliko znaša skupna vsota njenih vojnih obveznosti. Vse države, ki so se polastile bivšega avstrijskega ozemlja, oziroma, ki so nastale iz razsula avstroogrške monarhije na njenem ozemlju, bodo morale prevzeti primeren del avstrijskega državnega dolga iz predvojne časa; pravtako tudi Nemška Avstrija iste države, toda razen Nemške Avstrije, ne bodo imele nikakih obveznosti, ki bi izvirale iz vojnih dolgov bivše monarhije.

Razna poročila.

Vrhovni gospodarski svet.

LDU. Lyon, 21. julija. (Brezlično.) Vrhovni gospodarski svet se je v svoji zadnji seji, kateri je predsedoval Hoover, bavil z vprašanjem, kako bi se dalo pristaniti v Argentini porabiti za izkladanje žita, ki pride iz Argentine in ki je namenjeno za prehrano Nemčije. Dalje je razpravljal v prehrani 200.000 ruskih ujetnikov, ki jih še zadržujejo v Nemčiji in o vzpostavitvi normalnih gospodarskih odnosov z Nemčijo.

Italijanski senat.

LDU. Milan, 21. julija. (Brezlično.) Iz Rima poročajo: Senat, ki bo sklican dne 24. julija, bo razpravljal o vladnih izjavah in o proračunskem provizoriju, ki ga je poslanska zbornica že odobrila.

Vrednost laške lire.

LDU. Milan, 21. julija. (Brezlično.) Na rimski borzi je dne 19. t. m. znašala prodajna cena (lettera) za menico, glasečo se na Pariz, 122 lir 25 cent. za londonsko menico 37 lir 89 cent. in za newyorško 8 lir 68 cent.

Odstop španske vlade.

LDU. Milan, 21. julija. (Brezlično.) Iz Madrida se javlja: Španski kabinet, ki je v vprašanju volilne reforme doživel v zbornici poraz, je podal demisijo.

Slovesen prenos žrtev nemškega divjaštva.

LDU. Lyon, 21. julija. (Brezlično.) Iz Bruslja se poroča: V soboto popoldne so slovesno prepeljali na kolodvor trupli dveh Francozov, ki so jih Nemci ustrelili v Bruslju dne 16. aprila 1916. Slovesnosti so prisostvovali zastopnik belgijskega kralja, francoski poslanik, člani diplomatskega zbora, mnogo drugih zastopnikov in velika množica ljudstva. Trupli obeh Francozov, ki sta si pridobila s svojim delovanjem v Bruslju velikih zaslug za francosko stvar, bodo prepeljali v Lille.

Maršal Foch časten meščan Londona.

LDU. London, 21. julija. (Brezlično.) Kakor poročajo listi, je maršal Foch sprejel častno meščanstvo mesta Londona. Dasi se v nedeljo povrne nazaj v Pariz, bo prišel dne 30. julija zopet v London, kjer mu bo tedaj diploma častnega meščanstva izročena. Obenem mu bo mesto poklonilo tudi častno sabljo.

Politične novice.

+ **Socialistični štrajk na Slovenskem** je doživel popoln neuspeh. Železnice so vozile, listi so izšli večinoma vsi, v mnogih obratih se je delo vrnilo. Le z največjim terorjem se je socialistom, kjer so v večini, posrečili s silo zabraniti ostalemu delavstvu pohod na delo. Če smo v soboto zapisali besede: — »Naš krščanski delavec bo pustil socialističnega tovariša v miru stavkati, socialistični pa krščanskega v miru delati. S tem bo delavski sloj pokazal na obeh straneh svojo zrelost...« — moramo danes ugotoviti, da se je ta zrelost pokazala v prvi vrsti pri krščanskem socialnem delavstvu, ne pa pri socialističnem, ki je po mnogih krajih nastopalo s silo. In to obžalujemo ter obsojamo z vsa odločnostjo. Če se je socialna demokracija s tem nastopom izrekla za diktaturo proti demokraciji, izjavljamo, da bo odslej branilo demokracijo edino organizirano slovensko krščansko ljudstvo. — To je bilo treba ugotoviti!

+ **Zlobni napadi.** V liberalnih listih je izšlo že več skrajno zlobnih in ovadskih napadov name. Izhajajo pa ti napadi 1. od tod, ker ne dovolim uvajati v šolo strankarske politike, kamor ne sodi; 2. ker ne pustim teptati avtoritete šol. voditelja in pravic staršev. Peti himno »Lepa naša

domovina« in srbsko »Bože pravde« nisem prepovedal nikjer in nikdar. O tem lahko priča vseh 15 učnih oseb in 783 učencev! Pač pa sem proti temu, da bi se v šoli prepevale himne politično strankarskih organizacij, ker bi se s tem uvajala v šolo politika, ki ne sme čez šolski prag. Teга mnenja so tudi šolske oblasti. Na napade v listih pa ne odgovarjam, ker sem principijelno za to, da se šolskih dogodkov ne vlačijo v javnost, drugič, ker ne maram škodovati nobenemu tovarišu ali tovarišici in mi je denunciacija v kakršnikoli obliki zoprna, četudi jo skrivajo v liberalnih listih pod jugoslovanski plašč. To v vednost članom in članicam »Slomškove zveze«, ki me vprašujejo, zakaj da ne odgovarjam. — Ivan Štrukelj, nadučitelj.

Jugoslovanski klub in naše dežavno vprašanje. »Narodna Politika« poroča: Vse stranke se strinjajo, da se mora osnovati začasna emisijska banka za celo ozemlje države. Jugoslovanski klub zastopa stališče, da naj bo v tej banki zastopan kapital posameznih pokrajin po njihovi gospodarski moči, odnosno po davčnem ključu. Razen tega zahteva, da naj upravni odbor ne bo izvoljen na temelju majoritete, nego na temelju proporca. Prvih 20.000 delnic, ki jih ima banka emitirati leta 1920., naj bi se razdelilo na nove pokrajinske dežele tako, da stari delničarji ne bodo imeli nobenih prioritet pri opciiji in emisiji novih delnic. V vprašanje rešitve valute stoji klub na stališču, da se mora to vprašanje rešiti v sporazumu z narodnim predstavništvom.

Politična svoboda. »Narodna Politika« prinaša dopis iz Čakovca, v katerem se navaja odlok kotarskega predstojnika v Prelogu, Georgijeveča, ki je moral oditi iz Medjimurja vsled svoje pristranosti. Dan pred svojim odhodom je izdal odlok, ki naj bi bil poslednji izraz mržnje proti pristašem ljudske stranke. Odlok, datiran z 26. junija 1919, izganja v roku 24 ur franciškana o. Ambrozija Novaka iz Dol. Vidovca, češ, »da hujska neuko kmetško ljudstvo, ker sklicuje tajne sestanke in shode, kar ni dovoljeno, a s tem da se podpira agitacija proti novi sedanjí državi.« — »Narodna Politika« naglašá, da je ta agitacija proti novi sedanjí državi obstojala v tem, ker je oče franciškan imel v Dol. Vidovcu zaupni sestanek in organiziral ljudsko stranko. Inkriminirali so mu tudi propoved v katoliškem tisku, ki jo je imel po tekstu zagrebškega ordinarijata. Torej oni, pravi list, ki ne dela tako kakor hočejo Pribičevići, ki so po Prelogu z Mažari slavili orglje, morajo iz Medjimurja. A kje bi bilo Medjimurje sploh, da ni bilo požrtvovalnih duhovnikov?

Cenzura na Češkem. »Lid« se v svojem uvodnem članku 17. t. m. pritožuje nad cenzuro, ki jo izvaja nova socialistična vlada na Češkem. Politični članki »Lida« so bili v kratkem času nove vlade že trikrat zaplenjeni. Lid trdi, da zapleni nova cenzura celo takšne politične vesti, katerih nekdanja avstrijska policijska cenzura ne bi bila zaplenila.

Čehoslovski list v Zagrebu. Pretekli teden je začel izhajati v Zagrebu »Čehoslovenske Listy, osrednji časopis vseh Čehoslovakov, ki bivajo v Jugoslaviji. Začasno izhaja le dvakrat na teden.

Razmerje med Bolgari in Rumuni. Bolgarski ministrski predsednik Teodorov izjavlja zastopniku bukareškega lista »Izbanda«, da je bivša bolgarska vlada napravila mnogo napak, da so Nemci popolnoma izropali Bolgarijo in da namerava Bolgarija vzpostaviti prijateljsko razmerje z Rumunijo. H koncu pravi Teodorov, da obstojajo med Rumunijo in Bolgarsko naravne meje in da Bolgarska nima zgodovinskih zahtev do Dodrudše.

Dnevne novice.

— **Kanonik Anton Šlander** †. Iz Slov. gradca nam brzojavljajo: G. kanonik in dekan v Starem trgu Anton Šlander je v noči od sobote na nedeljo umrl. Pogreb bo v sredo ob 10. uri dopoldne. Naj v miru počiva.

— **Izjava.** Gospod pisatelj Franc Meško je v »Slovenecem« podlistku z dne 13. julija 1919 sicer tako mimogrede, a z jedko ironijo smešil in kritiziral delovanje celovškega komisarijata in namigaval na velike dohodke »komisarjev«, toliko da jih ni stavil v isto vrsto z vojnimi dobičkarji. Ker je taka pavšalna kritika sicer zelo poceni, pa je krivična in popolnoma neosnovana, pozivljem gospoda pisatelja, da objavi konkretne razloge za svojo sodbo, ako misli, da ima razen svoje bogate pisateljske fantazije sploh kak uvaževanja vreden razlog za svojo trditve. — Belgrad, 18. julija 1919. — Franc Smodej.

— **Poročil se je** dne 19. t. m. na Bledu inž. Cvetko Božič z gđc. Ivanko Vrinšek. Poročil je dr. Izidor Cankar. Čestitamo!

— **Osebnosti.** Iz seje dež. vlade: Namestni učitelj na državni gimnaziji v Celju Mirko Kmet s imenuje za pravega učitelja v

IX. čin. razredu. Inž. agr. Franc Mikuš, asist. na kmet.-krm. preskuševališču v Mariboru se pomakne v X. čin. razred drž. uradnikov. — Jurij Tomašič se imenuje kancelistom v XI. čin. razredu na obeli javni bolnici v Ptujju. — Avskultant Bogomir Kobal se sprejme kot konceptni praktikant v pripraviljalno službo politične uprave v Sloveniji. — Julij Burda, višji agrarni zemljemerec II. razreda, ki je bil stavljen na razpolago čehoslovaški republiki, se zopet sprejme v državno agrarno službo. Inž. Josipa Zidanska, strokovnega učitelja na državni kmetijski šoli na Grmu Josip Leon Golmajer se stalno namesti na kmetijski šoli na Grmu in pomakne v IX. čin. razred drž. uradnikov. Tajniškemu pristavu slovenske kmetijske družbe v Ljubljani Francu Kropivšek se podeli služba strokovnega učitelja na kmetijski šoli v St. Jurju. Emil Podkrajšek, pisarniški oficijant pri krajnem komisarju za agrarne operacije se imenuje kancelistom v XI. činovnem razredu.

— **Člani slov. narodnega gledališča v Ljubljani** prirede sledeča gostovanja: 26. t. m. v Kranju, 27. v Trzinu, 28. na Bledu, 29. na Jesenicah. Predstavljalji bodo Strindbergovo tragikomedijo »Ubnik« in Čehovo grotesko »Medved«. Režijo obeh iger in turnejo vodi režiser Bratina.

— **Višji šolski svet v Ljubljani** je na svoji IV. redni seji dne 17. julija 1919 soglasno odobril in sprejel poslovnik višjega šolskega sveta, soglasno sklenil resolucijo na poverjeništvu za uk in bogočastje glede končne zakonite uvedbe obveznega telovadnega pouka na vseh šolah po načrtih, ki jih izdeluje posebna anketa, ter odobril za poverjeništvu za uk in bogočastje izdelano naredbu o udeležbi mladine pri telovadnih tečajih slovenskih telovadnih društev. Dalje je sklenil, da se ustanove v šol. letu 1919./20. po ena deška in dekliska meščanska šola v Ljubljani in Spodnji Šiški, dalje deška in dekliska meščanska šola v Trzinu, pogojno pa, da se ustanovi meščanski šoli v Ribnici in Ptujju, ako se zaveže šolski ali sodnijski okraj ali vsaj občina za vzdrževanje poslopja in kritja stvarnih potrebščin. Preuredi se meščanske šole v Mariboru. Za meščanske šole se sistemizira in takoj razpiše v celem 38 učnih mest ravnatelj in strokovnih učiteljev in učiteljic ter eno mesto učiteljice ženskih ročnih del. Za meščanske šole se sklene osnovni učni načrt. Oddale so se službe nadučitelja v Grosupljem, pri Sv. Jurju v Slov. Goricah, služba učiteljice pri Sv. Rupertu v Slov. Goricah, ter odobrile premetitve dveh učiteljic. Razpravljalo se je o predlogu na poverjeništvu za uk in bogočastje, da se dovolijo razpisi nekaterih vakantnih učnih mest, ki so sedaj začasno zasedena. Predlaga se poverjeništvu za uk in bogočastje, da se preosnujete državni gimnaziji v Ptujju in Celju, z novim šolskim letom v realni gimnaziji. Ugotovila so se načela, po katerih sme predsedstvo višjega šolskega sveta podeljevati učiteljem dopuste v izobraževalne namene. Potrdi se sklepi učiteljskih zborov o izključitvi nekaterih dijakov.

— **Trboveljska pošta.** Zadnji čas vlada na naši pošti tak nered, da tega ni mogoče več mirno prenašati in molčati. Poklicane oblasti pozovemo, da tu napravijo red. Tako velik industrijski kraj kakor so Trbovlje z okroglo 20 tisoč ljudi, pa dobivamo samo enkrat na dan pošto in še to en dan pozneje, kakor pri rednih razmerah: vso pošto odnaša zvečer na železnico, tako da se doposlano še le drugi dan more izročiti naslovljencu. Pa še več, pisma oddana na domači pošti, ležijo tam po več dni, predno jih dobi naslovljenec. Hrustnik in Trbovlje sta oddaljena eno uro, ležita ob južni železnici, a že priporočeno pismo rabi za to pot 3 dni. To so razmere ranjke Avstrije začasne stroge cenzure. Da dnevniki ne prihajajo dnevno, ampak kar za pol tedna skupaj, se samo razume. Čudimo se, da tu občina ničesar ne ukrene. Zganite se, ki sedite v sosvetu, sicer Vas poltipamo od druge strani!

— **Kamnik.** V nedeljo dne 13. t. m. popoldne se je zbralo okoli 100 trgovcev in trgovk kamniškega političnega okraja na občni zbor »Trgovske zadruge«. Občni zbor je otvoril podpredsednik Skala ter pozdravil zastopnike trg. društva Merkur g. Goloba ter Trg. gremija ljubljanske okolice g. Zeball-a, kakor tudi vse navzoče. Gospoda Golob in Zeball sta obrazložila v zbranih besedah pomen in nujnost trgovske organizacije. Trgovska zadruga se preseljuje v »Trgovski gremij za politični okraj Kamnik«. Izvolil se je pripraviljalni odbor, ki ima nalogo predložiti pravila deželni vladi ter skrbeti za razvoj društva. Za predsednika je izvoljen g. Stergar, v odbor pa gg.: J. Menart iz Domžal, J. Blatnik, Franc Puntgartnik, Lukovica, Engelman, Šmartno, Jos. Kandušer, Mengeš, Andrej Mejač, Komenda, Jos. Senica, Domžale, A. Detela, Moravče, Janko Grašek, Karol Kumer, Josip Klemenčič, Karol Skala, Karol Albrecht, Jerica Sinkovec, Ivan Petek, Josipina Albrecht, vsi v Kamniku. Na občnem zboru so se sprejele sledeče

resolucije: 1. da se naj takoj ustanovi v Kamniku meščanska šola ter višja trgovska šola v Ljubljani, poleg že obstoječe trgovske šole. 2. Da se valutno vprašanje čimprej reši, a ne Slovincem v škodo ter da se tudi glede drobnega denarja, kakor bankovcev, čijih nedostatni žig dela trgovini silne težkoče, prej ko mogoče uredi. 3. Mali trgovec je gotovo glavni steber države. Dokazano je, da tvori trgovina poleg industrije največjo moč, zato naj bi se v naši novi demokratični državi tudi ščitili mali trgovec, bodisi proti naraščajočim konsumnim društvom, da bodo tudi ta ravno tako obdavčena kot trgovci, kakor tudi glede zakona vsposobljenosti, tako da pride trgovec v naši državi do svoje veljave in poštenega razvitja. Trgovska zadruga, kakor pripraviljalni odbor »Gremija trgovcev za politični okraj Kamnik«, se tem potom zahvaljuje slavnemu društvu »Kamnik« za brezplačno prepuščeno dvorano!

— **Zveza in organizacija vojnih invalidov** naznanja vsem uradom kakor tudi javnosti Slovenije, da ima organizacija od 17. julija 1919 naprej svoj tekoči račun in sicer pod štev. 1664 v Ljubljanski kreditni banki podružnica v Celju pod naslovom Zveza voj. invalidov za Štajersko in Celju. Prostovoljna darila se lahko pošljejo tem potom. — Izvrševalni odbor.

— **Povračilo za obleko vojnikom.** Z vojaki, ki zahtevajo povračilo za obleko, ki so jo pustili v vojaških skladiščih, se v resnici ne ravna lepo. Brez skrbi se lahko reče, da je vsak vojak oddal obleko, ki bi bila sedaj vredna veliko čez 500 kron. Vsa ta stvar se hoče poravnati s tem, da se odgovarja, saj ste v vojaški obleki prišli domov. Pa ta vojaška obleka je bila redno zelo slaba in strgana. V resnici ne vemo, zakaj radi te stvari toliko nepotrebne dela. Po pisarnah in med uradi se pisari semintja, bivši vojaki hodijo v Ljubljano in zapravljajo denar. Nazadnje ni nikjer nič, razen nekaj jeze.

— **Poziv.** Člani in članice »Slomškove zveze«, ki nameravajo pohiteti sredi avgusta v Zagreb, blagovolijo naj mi to takoj javiti, da lahko pravočasno ukrenem vse potrebno. — Štrukelj.

— **Nova telefonska centrala.** Pri poštnem in brzojavnem uradu Trbovlje 1 se je otvorila dne 15. julija t. l. telefonska centrala z javno govornico v vodu 1344 za krajevni in medkrajevni telefonski promet. Obenem se je priključila telefonska centrala Trbovlje 2 kot postranska centrala k glavni centrali Trbovlje 1.

— **Pedagoško društvo v Velikovecu.** Da brani svoje pravice in si izvojuje popolno enakopravnost z državnimi uradniki v materijelnem oziru ter organizira kulturno delo, zlasti z ozirom na plebscit, se je zbralo slovensko učiteljsstvo v jugoslovanskem delu Koroske 13. t. m. v Goseljni vasi in ustanovilo za sodne okraje Železna Kapla, Dobrla vas in Velikovec »Pedagoško društvo v Velikovecu«.

— **Slovensko planinsko društvo** naznanja, da Češka kočja pod Grintovcem letos ne bo odprta. Planinci se opozarjajo, da so tudi pota okoli Češke kočje močno poškodovana, katerih poprava se letos ne more izvršiti.

— **Pregled poštnih pristojbin** na podlagi najnovejše odredbe, ki je stopila s 1. julijem t. l. v veljavo, je izdal s popolnoma zanesljivimi podatki višji poštni oficijal K. Tiefengruber, poštni in brzojavni rav. odd. II. v Ljubljani. Pregled, prvi te vrste v slovenskem jeziku za našo državo, je jako udobno izdelan, vse pristojbine po stopinjah in predmetih izračunjene ter bo dobrodošel ta uradni pripomoček posebno trgovcem, obrtnikom, pisarnam in zasebnikom. — Trgovcem, ki vzamejo ta pregled v razprodajo, se prizna polovičen popust. Naroča se pri založniku in sicer nemudoma, ker je število iztisov omejeno. Priporoča se tudi vsem tobačnim trafikam, da si nabavijo pregled, ker ga bode občinstvo pogosto zahtevalo!

— **Vojak begunec** sem pozabil dne 19. julija t. l. dopoldne kovček v vlaku na Jesenicah. Vlak je nato odšel proti Kranjski gori. Prosim najditelja, da mi vsaj nekoliko vrne ali sporoči, kje zamorem dobiti. Obvestilo prosim pod »begunec« poštno ležeče Jesenice.

— **Gospa Novak**, hčerka g. Markoviča iz Bistrice v Rožu, sedaj stanujoča nekje na Karloški cesti, se naproša, da se prej ko mogoče zglašijo v pisarni Jugoslovanske strokovne zveze (Jugoslovanska tiskarna, 2. nadstr.). Imamo zanjo nujno sporočilo.

Najnovejše.

STAVKA V ODVETNIŠKIH PISARNAH V CELJU.

Celje, 21. julija. Uradništvo tukajšnjih odvetniških pisarn je danes dopoldne ustavilo delo. Zahteva: povišanje plač in delaprosti sobotni popoldan.

ODŠKODNINSKE ZAHTEVE ENTENTE.

LDU. St. Germain, 21. julija. Zelo ostro kritiko mirovne pogodbe prinašajo

»Times« v svojem uvodniku. List piše: Kar se tiče odškodninskih zahtev, tedaj se mora določiti, ki jih sedaj diktirajo Nemški Avstriji, primerjati z onimi na novo nastalih držav. Te imajo plačati 1500 milijonov frankov v zlatu, od česar odpade polovica na Čehoslovaško. K temu pride tudi del predvojnega dolga. Ako vzamemo še določbe o vojnem dolgu, o bankah in o dolžnosti, da se ima produktivna posest avstrijske države in dinastije razlastiti, dalje določbe o pokojninah itd., tedaj se zdi nesmiselno zatrjevati, da nosi Nemška Avstrija sama breme likvidacije. Prav tako vzbuja pozornost, da se polaste alirane in asociirane sile kot zastave vseh aktiv nemško-avstrijske republike. Za današnjo uničeno Avstrijo pomeni dolžnost, da ima civilno prebivalstvo poplačati zveznim državam povzročeno škodo, da mora ekspropriirati koncesije, ki jih imajo njeni državljani v inozemstvu in nadalje dolžnost poplačati vojni dolg, predvojni dolg in pokriti neizmerno množino bankovcev, ne le neposredno insolventno, nego tudi nezmožnost zagotoviti si v dogledni prihodnosti najneznatnejši industrijski aparat, najneznatnejše oskrbe z živili in najneznatnejši kredit. Zvezne vlade imajo prevzeti sedaj reorganizacijo in kontrolo vsega gospodarskega in finančnega življenja v Nemški Avstriji. Te dolžnosti brezdvomno ne bodo zamudile in upati je, da so njih načrti že pripravljeni.

TRGOVSKE ZVEZE S PARIZOM.

LDU. Bukarešta, 26. julija. (Dacia.) Francoski minister za zunanje stvari je izjavil rumunskemu poslaniku v Parizu, da namerava ustanoviti trgovinske transporte med Francijo in Jugoslavijo, Čehoslovaško, Rumunsko in Poljsko.

IZGREDI V VARŠAVI.

LDU Berlin, 21. julija. (DunkU.) »Berliner Tageblatt« javlja iz Torunja: Kako poročajo poljski listi, je prišlo v Varšavi pred nekaj dnevi do resnih nemirov. Več tisoč delavcev je poizkušalo vdreti v posloje deželne zbornice in zahtevati od zborujočih poslancev povišanje mezd. Ker se množica od policije in vojaštva ni dala zadržati so ti streljali. Obležalo je več mrtvih in ranjenih. V deželni zbornici je izjavil neki govornik, da so nemiri sad neizmerno gojene boljševiske propagande.

ČEHI IN NEMŠKO-AVSTRIJSKE BANKE.

LDU Praga, 21. julija. (ČTU.) Češka eskomptna banka se pogaja z Avstrijskim kreditnim zavodom za trgovino in prome, o prevzetju vseh zavodovih podružnic, ker je od dvajset podružnic cela polovica na ozemlju čehoslovaške republike. V tej zvezi se mora omeniti, da je 55 odstotkov kapitala češke eskomptne banke prešlo v roke čeških industrijalcev.

STAVKE V RUMUNJI.

LDU Bukarešta, 20. julija. (Dacia.) Stavka v petrolejski industriji še ni končana.

NOVE MAŽARSKÉ PRIPRAVE PROTI ČEHOSLOVAŠKI.

LDU Praga, 21. julija. (ČTU.) Organ Čehoslovaške socialne demokracije »Pravo Lidu« opozarja na to, da zbirajo Mažari ob novi demarkacijski črti nove vojaške sile in da izvršujejo tam razne manevre, katere v zvezi z nastopanjem njihovih čet izdajajo bojevitne namene. V teh razmerah pravi list dalje, smo prisiljeni, vzdrževati na čehoslovaški meji četrt milijona vojaštva in bomo morali to število še zvišati, ker nimamo jamstva, da ne bo danes ali jutri zopet treba braniti čehoslovaško ozemlje pred mažarskim vpadom.

Ljubljanske novice.

Ij Vseučiliška komisija ima svojo XVI. redno sejo v sredo, dne 23. t. m. ob 17. uri v deželnem dvorcu.

Ij Zaupniki dvorskega okraja imajo v sredo 23. julija ob 8. uri zvečer v knjižnici Jugoslovanske tiskarne važen sestanek.

Ij IL Mar. kongregacija pri čč. urušlinkah v Ljubljani je v nedeljo 20. t. m. pod spretnim vodstvom č. M. Karoline priredila v šolski dvorani svojim članom in prijateljem predstavo: Fabijola in Neža. Igra je popolnoma uspela. Igralke so svoje vloge vršile prav dobro. Le vztrajno naprej. Roke pri delu, srce pri Bogu.

Ij Usmiljenim srcem. Kdo sprejme v brezplačno oskrbo otroka-dečka Vinko Zor, ki je star 1 leto? Je brez starišev in v silnem pomanjkanju. Javi naj na Dobrodelno pisarno v Ljubljani, Poljanska cesta št. 4.

Ij Od deželne zadruge dimnikarjev na Kranjskem. Z ozirom na notico z dne 9. jul. 1919 »Lastnovoljno povišanje pristojbine dimnikarjev v Jugoslaviji«, daje deželna zadruga dimnikarjev na Kranjskem sledeče pojasnilo: Na združnem sestanku dne 28. jun. t. l. se je z ozirom na neznesne dražinske razmere sklenilo zvišati tarifne cene za dimnikarska opravila s 1. julijem 1919 nastopno, in sicer: Za snaženje štedilnikov z jedno pečico in kotlom po

1 K 50 vin., z dvema pečicama in kotlom po 2 K 50 vin. V gostilnah, restavracijah, hotelih in drugih enakih zavodih za vsak štedilnik po 4 do 6 kron. Vsa pavšalirana dela se zvišajo za 50%. Dimnikarska opravila, ki se prične pred 6. uro zjutraj, se zaračuna kot nočno delo, in sicer dvojno. Posebna naročila se tudi plačujejo dvojno. Dimnikar je bil tedaj popolnoma upravičen zahtevati za ometanje štedilnika z dvema pečicama in kotloma znesek 2 K. Radi nesramnega nadržanja prizadete stranke, kar je popolnoma zasebna zadeva, naj se blagovoli prizadeta stranka obrniti na dotičnega mojstra, ki bo od svojega pomočnika zahteval tozadevno opravičbo. — Načelstvo.

Ij O čekovnem prometu. Položnice se plačuje pri poštah uradih. Ljubljanskemu občinstvu pa je do sedaj še malo znano, da plačuje položnice lahko tudi pri blagajni čekovnega urada v Ljubljani (poslopje bivše nemške gimnazije v Beethovnovi ulici v bližini Kranjske hranilnice). Na glavni pošti, pa tudi na drugih ljubljanskih poštah je posebno predpoldne navadno pri blagajni velik naval. Občinstvo mora vedno delj časa čakati, predno pride na vrsto. Poštni uradi so tudi v delavnikih od 12. do 15. ure zaprti. Ker ljubljansko občinstvo ne ve, da plačuje položnice lahko tudi pri blagajni čekovnega urada, pri tej blagajni ni navala in vsakdo pride takoj na vrsto. Razen tega ima pa tudi to dobro stran, da prejme lastnik računa, za katerega je bila plačana položnica, veliko preje računski izpisek v roko, ker se položnica takoj odda drugim oddelkom čekovnega urada, ki izvrši pripis vplačanega zneska. Blagajna čekovnega urada je odprta vsak delavnik neprenehoma od 9. do 15. ure in sprejema med tem časom vplačila na položnice.

venci, da jim izdajo francoski častniki legitimacije, po katerih bi bili pod zaščito ententni hail. Francoska misija je izdala take legitimacije.

Konec aprila t. l. so jele nemško-avstrijske oblasti internirati Slovence, stanujoče na Koroškem, zlasti pa Slovence v Celovcu; zato je nastal med temi velik strah in mnogo jih je pobegnilo. Med interniranimi so bile tudi nastopne, vsled omenjenih legitimacij pod varstvom ententnih veselih stoječe osebe: Dr. Valentin Rožič, dr. Ferdinand Pirnat, Vladislav Bavdek, Matija Prosekar. Dr. Rožič in dr. Pirnat so takrat odtirali iz Celovca, akotudi sta se pri vseh pristojnih vojaških in civilnih oblastih sklicevala na to, da sta pod varstvom ententnih sil, in akotudi sta pokazala legitimacije, in akotudi je francoska misija te oblasti primerno obvestila o tem. Namestnik deželnega poveljnika na Koroškem, major Klman, je dejal v svojem uradu soprogi dr. Rožiča: »Za nas ti papirji niso veljavni. Prav zaradi tega je bil interniran vaš mož, ker je pokazal to legitimacijo!« Dr. Rožič in dr. Pirnat, ki sta pod varstvom ententnih sil, sta še vedno internirana v Gmundu, kjer hudo trpita telesno, moralno in gmotno.

Druge priča, Ladislav Bavdek, bančni uradnik, je izpovedal tako-le: Konec februarja 1919 je prišla v Celovec francoska misija iztočne armade v Belgradu, obstoječa iz dveh francoskih častnikov s tolmačem dr. Rapocem, odvetnikom v Mariboru, da prouči narodne razmere na Koroškem. Ta misija je šla v pisarnico odvetnika dr. Müllerja, kamor smo bili pozvani jaz kakor tudi gg. dr. Valent. Rožič, profesor, dr. Ferdinand Pirnat, jugoslovanski komisar v Celovcu, in odvetniški kandidat pri odvetniku dr. Müllerju, Matija Prosekar, zemljiški in hišni posestnik, Josip Polajnc, solcitorator, in drugi. Komaj je prišla komisija svoje delo, je prišel magistratni svetnik dr. Kopper čisto razburjen in je osorno zahteval, naj se legitimira oba francoska častnika. Stotnik francoskega generalnega štaba je to odklonil, češ, da sta častnika zadostno legitimirana po uniformah in rokavnicah v francoskih barvah. Dr. Kopper je povedal, da se zbirajo ljudje pred pisarnico dr. Müllerja, da množica preti in da bo mestno redarstvo komaj moglo vzdržati red; zato mora brezpogojno zahtevati, da se člani komisije s francoskim častnikom vred legitimirajo. Na ta pritisk sta pokazala francoska oficirja svoji francoski legitimaciji, kateri si je dal dr. Kopper prevesti po tolmaču baronu Distlerju.

Pozneje je prišel še namestnik koroškega vojaškega poveljnika major Klman, ki se je tudi nepoklicano vtičal v uradno delo komisije in pripomnil, da je vendar dolžnost francoskih častnikov, po prihodu v Celovec najprvo pravilno javiti se pri vrhovnem poveljništvu. Pijani zastopniki nemških vojakov so hoteli siloma vdreti v pisarnico dr. Müllerja; francoska častnika pa sta izjavila, da ne moreta obravnavati z moštvom.

Zaradi teh prizorov in zato, ker se je bilo bati, da bodo nemško-avstrijske oblasti v Celovcu s posebnimi odredbami postopale proti onim celovskim meščanom, ki so prišli pred komisijo, so čutili ti meščani potrebo, da zaprosijo francosko komisijo za zaščito. Francoska častnika sta takoj spoznala položaj, obljubila svoje varstvo in dala onim, ki so za to prosili, francoske legitimacije, po katerih so bili njih imetniki pod zaščito entente.

Dne 29. aprila 1919 so jele celovške oblasti internirati celovške Slovence. Dne 2. maja 1919 so vdrti ob pol 9. uri zvečer vojniki pod vodstvom uradnikov tvrde Fischlovih sinov in brivca Franca Moreta v moje stanovanje. Franc Weber mi je nastavil revolver na sence, dva vojaka sta naperila bajonete proti mojim prsim. Rekli so mi: »Ako nočete iz lepa z nami, uporabimo silo.« Odvedli so me k vojaški policiji v jezuitsko vojašnico (garnizijski arest) in drugi dan v Spittal ob Dr. Dne 4. maja so me zopet izpustili. Dasiravno so oblasti vedele, da sem pod varstvom entente, ker je francoska komisija, preden je izdala legitimacijo, obvestila koroško deželno vladu, kakor tudi voj. svet, so me vendar aretirali in mi vzeli osebno svobodo.

Zemljo kmetu.

POSLANEC ŠTRCIN O VPRASANJU AGRARNE REFORME V SLOVENIJI.

Belgrad, 10. julija. Danes je poslanec Štrcin v zbornici govoril o izvedbi agrarne reforme sledeče:

Dne 10. aprila je bila vložena na ministra za agrarno reformo interpelacija glede provedbe agrarne reforme v Sloveniji. Takrat ni bilo v tem oziru pri nas še nič urejenega. Bilo pa je več nujnih in važnih vzrokov zahtevati najnujnejšo ureditev tega vprašanja.

V Sloveniji so razmere čisto drugačne kakor v drugih pokrajinah, in so pri nas kmetje gosto naseljeni. Zato je pač treba

upoštevati naše želje in zahteve, da naj bo površina obdelane zemlje, katere naj se razdeli pri nas manjša nego na Hrvaškem. Prav lahko zahtevamo, da se vsa obdelana zemlja, kar je je več kot 30 ha, razdeli. Če bi ostalo pri 150 ha, kot se je prvotno nameravalo, bi pri nas ne bilo nič za razdeliti. Naši ljudje, ki so se vsled pomankanja zemlje morali izseliti v Ameriko, kjer jih je nad 100.000, in v druge kraje, bi bili zopet primorani izseljevati se drugam, ker bi ne našli potrebnega kruha v svoji ožji domovini. A tudi v gospodarskem oziru nameravana razdelitev ni priporočljiva. Veleposestva ni, da bi morala obstojati, ker pri nas ni kmetijske industrije in je tudi najbrže ne bo.

Zelo važna je ureditev planin in pašnikov. Vsakdo, ki se je količkaj pečal s kmetijstvom in živinorejo, mora priznati, da brez pašnikov ni mogoča uspešna in umna živinoreja. Planin in pašnikov pa naši kmetje nimajo. Ti so večinoma v rokah tujih veleposestnikov in grajščakov. Tu je treba hitre pomoči, kjer je ravno živinoreja edini vir dohodkov našega kmeta. Zato je treba, da se nam v tem oziru ugodi, kar le mogoče.

V času, ko smo vložili omenjeno interpelacijo so prešla gozdna veleposestva pod državno nadzorstvo. Toda ni bilo nobenih nadzornikov, tako da ni bilo pravega ali nobenega nadzorstva. V tem času se je po velikih gozdih vse navskriž prodajalo in sekalo. In kdo ima pri tem škodo? Vsi! Država in naš kmet, ki bo pri razdelitvi dobil le slabe, izsekane parcele. Pozneje so se postavili nadzorniki za ta gozdna veleposestva, toda ti nadzorniki so bili vse prej kot strokovnjaki, tako da naša gozdna veleposestva niso v najboljšem varstvu. Sam gospod poverjenik za agrarno reformo v Sloveniji je priznal, da je ravnanje z gozdnimi veleposestvi naravnost škandalozno. Ko bi se tukaj upoštevalo našega kmeta, bi bile razmere drugačne, ker naš kmet dobro ve, kaj pomeni gozd za kmetijsko gospodarstvo.

Najnujnejša zahteva glede agrarne reforme je pa razdelitev fidejkomisnih veleposestev. Ta bi bil moral naš kmet že davno dobiti. Razne krivice, ki so se godile našim kmetom od strani nemških baronov, so tako kričeče, da jih je treba nemudoma odpraviti. Naj navedem samo en slučaj. V mojem domačem kraju je graškinsko veleposestvo nemškega barona in prav v bližini je bilo posestvo nekega kmeta. Ta je bil slučajno pri tem baronu nekaj zadolžen, in na vse zadnje je nemški baron, ki je bil takrat gospodar na graščini, nagovoril tega kmeta, naj mu da posestvo v najem, da se bo z najemnino odplačal ves dolg. Ko je baron na tem posestvu zagospodaril, je zagospodaril tako, da niti dotični kmet, niti kdo izmed njegovih ljudi ni prišel več do posestva. Bržkone mu je mesto najemnine dal v podpis kupno pogodbo, česar pa revež ni mogel vedeti, ker je dotična pogodba pisana v tujem nemškem jeziku.

To je samo en slučaj. Takih in podobnih slučajev je še mnogo po naši domovini. Zato naše ljudstvo opravičeno pričakuje, da se ravno pri provedbi agrarne reforme popravijo take in nebo vpjioče krivice, in da postane naš kmet neodvisen in svoboden na svoji zemlji, za katero so on in njegovi predniki tako trpeli.

Upam, da bo gospod minister upošteval naše zahteve, ki smo jih stavili v interpelaciji in da bo odredil, da se poverjeništvu za agrarno reformo v Ljubljani prav resno zavzame za stvar in da se bo ureditev agrarne reforme izvršila tako, da bo res v prid našega pridnega kmetijskega ljudstva in v prid naše mlade, lepe države.

Pomanjkanje soli v Sloveniji.

Belgrad, 17. julija.

Danes je poslanec »Jugoslov. kluba« dr. Hohnjec vprašal finančnega ministra glede uvoza soli:

Obračam se na gospoda finančnega ministra zavoljo pomanjkanja soli, ki je zavadalo po Sloveniji, zlasti v štajerskem delu naše domovine. V mnogih krajih na štajerskem je namreč primanjkuje soli, bodisi za živino, bodisi za ljudi.

Uprava državnih monopolov, ki sicer formalno se ni razširjena na celo državo, je prevzela v svoj delokrog tudi oskrbo soli za našo domovino. Pri tem postopa uprava državnih monopolov precej ekskluzivno. Kakor vidimo iz novejših pojavov, polaga ona glavni moment na to, da pobira trošarino (užitnino) na sol, ne pa toliko na to, da bi se preskrbela dovolj velika množina soli, ki je potrebna za konsum. Radi tega je nastopila ta posledica, da manjka soli zlasti v mariborskem okraju, kjer je treba plačati za kilogram soli 10—20 K.

»Gospodarska zveza« v Ljubljani je hotela ta nedostatek odpraviti s tem, da je naročila 30 vagonov soli, ki je bila po

večini namenjena za Maribor in mariborski okraj. Mariborska carinarnica pa je to sol ustavila in pobrala najprej užitnino od te soli, dalje pa storila še to, da ni pustila te soli naprej razen k večjemu 5—10 vagonov; druge vagone pa je zaostavila v Mariboru.

Zato stavi na gospoda finančnega ministra nastopna vprašanja:

1. Ali je voljan dovoliti, da se ukine pobiranje užitnine na sol, s čimer se že itak draga sol samo še podraži?

2. Ali je voljan, brzojavnim putem osvoboditi tiste vagone soli, ki so ostali v Mariboru in ki jih mariborska carinarnica ne pusti naprej?

3. Ali je voljan dovoliti privatnim trgovcem, zlasti pa združenim organizacijam, da sodelujejo pri aprovizaciji soli vsaj tako dolgo, dokler upravi državnih monopolov ni mogoče zadovoljiti splošne potrebe?

Gospodarske novice.

g Uporaba premoega v naši državi. Kakor izvemo iz Belgrada, je uporaba premoega v naši državi naravnost ogromna, ako upoštevamo, da smo pretežno agrarna država. Vsak dan namreč dobivamo 553 vagonov iz naših premoegovnikov, a rabili bi 823 vagonov. Kar nam manjka, nadomestujemo deloma z uvozom, deloma pa moramo omejevati uporabo pri privatnem in javnem obratu v kuhinji, v peči, v tovarnah in na železnicah. Možnost je, da bomo dvignili dobivanje premoega iz lastnih premoegovnikov tako, da nam v obče ne bo treba uvažati premoega razun onega najboljšee kakovosti za čisto posebne potrebe.

g Potrebščine za obrtnike iz Nemške Avstrije, Nemčije, Čehoslovaške in drugih držav bo treba sestaviti za pogodbe, ki se bodo sklepale v bližnjem času. V ta namen se vrši posvet obrtnikov v Uradu za pospeševanje obrti, Dunajska cesta št. 22, v torek, dne 22. t. m. ob 6. uri popoldne. Zglasijo naj se zlasti zastopniki raznih obrtnih strok, združni načelniki in tudi posamezniki, ki se zanimajo za dobavo vsakovrstnih potrebščin iz navedenih držav. Sestanek je največjega gospoda. Vsega pomena in je točna udeležba nujno potrebna, ker naj si sicer pripiše vsak sam, če ne bo dobil pozneje materijala.

g Jugoslavenski kompas. Pred kratkim časom smo prinesli obvestilo, da bode izšel v tekočem letu in tekem prihodnjega leta »Jugoslavenski privredni kompas«, ki bode obsegal vse trgovske in industrijske tvrdke kakor tudi vse obrtniške, kmetijske in denarniške našega ujedinjenega kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ker sedaj založništvo dunajskega kompasa, kakor tudi madžarskega v Budimpešti, ki sta bila doslej edina za našo trgovsko informacijo, razpošilja svoje pršalne pole našim tvrdkam, se iste opozarjajo na to, da bodo v nekaj tednih prejeli vprašalne liste za Jugoslavenski kompas, vsled česar si lahko prihranijo delo in stroške za izpolnjenje formularjev dunajskega kompasa in njih pošiljatev na Dunaj. Vprašalni listi dunajskega kompasa imajo za napačno orientacijo našega trgovskega sveta naslov »Compass Wien — Zagreb«, kar nikakor ne znači, da se ti podatki morebiti urejajo v Zagrebu, marveč se hoče s tem voditi naše ljudi za nos, da bi se jih še dalje odbržalo v odvisnosti Dunaja in Budimpešte. Razentega so te okrožnice sestavljene v tako slabi hrvaščini, da je naravnost sramota za nas, ako se na take vprašalne liste sploh odgovarja.

g Angleška premoegovna industrija. Na Angleškem imajo 3211 premoegovnih jam, v katerih jih dela 784.632 pod zemljo, 188 tisoč 600 pa zunaj na svetlem. V teku leta se je ponesrečilo vsega skupaj 1345 oseb, od teh jih je 1174 izgubilo življenje. Poleg teh večjih nesreč, je bilo še 143.258 manjših nezgod. V enem samem letu je bilo 136 stavk, katerih se je udeležilo 59.729 delavcev, ki so bili ob 1.243.790 delavnih dni in dnevnih zaslužkov.

g Največ tvornic za izdelovanje tkanin iz bombaževine ima Angleška. Tam je v rabi več kakor 48.000.000 preslic, ki dajo na leto čez 3.000.000 bal bombaževine; od te bombaževine raste 2.650.000 bal v Ameriki; ostanek se razdeli na Egipt (256.000), Indijo (62.000), Afriko (81.000) ter Zapadno Indijo. Združene države imajo 28.000.000, Nemška ima 10.000.000, Japonska 1.655.000 preslic. Na celem svetu je bilo v l. 1909, približno 131.000.000 preslic. Poraba sirove bombaževine je znašala okoli 16½ milijonov bal po 130 kilogramov. Vkljub tej orjaški produkciji bombaževine in bombaževina stih tkanin le niso bile krite zahteve na svetovnem trgu. Zadnja leta pred svetovno vojsko so začeli tudi na Ruskem saditi bombaževce. Uspehi so bili lepi, zlasti Turkestan ima v tem oziru lepo prihodnost. A svetovni vihar je mladi bombaževina stih produkciji dosti škode napravil, ker je oviral, udušil vso produkcijo.

g Odkazovanja in preskrbovanja mineralnega olja. Razdelitev mineralnega olja (plinovega olja, bencina, bencola.

Sentjakobski Orel v Ljubljani ima važen sestanek danes, v torek, ob 8. uri zvečer v telovadnici Ljudskega doma. Bratje, pridite polnoštevilno, da se natančno dogovorimo glede izleta v Celje.

Orlice Sentjakobskega Orla imajo sestanek v sredo 23. t. m. na vrtu otroškega vrtca pri sv. Florijanu ob pol 8. uri zvečer. Na zdar! — Sklicatelji.

Javna telovadba v Mostah je v nedeljo združila vse posetnike v eno veselo družbo. Bili smo se, da bode napovedani štrajh razrahljal naše prijatelje, toda obiskovalcev je bilo dovolj. Telovadba je lepo izpadla.

Moščanski naraščaj ima v četrtek sestanek v popoldanskih urah v Društvenem domu. Stariši, pošljite svoje sinove med Orle!

Tabor v Celju 27. t. m. Tabor se vrši nepreključno ob vsakem vremenu. Posetnike naj vreme nič ne moti. Če se tabor ne bode vršil na prostem, je v Celju več velikih dvoran. Sicer pa se lahko deževno vreme hitro prevrže in nastopi najlepši solučni dan!

Ljubljanske udeležence opozarjamo, da se legitimacije za znižano vožnjo še dbe v Jugoslovanski tiskarni, prtiličje. Še vedno je čas za priglasitve. Požurite se!

Vožnji listki k taboru v Celju. Da ne bode pri železniških blagajnah naval, se svetuje odsekem in društvom, da eden kupi za vse vožnje listke. V ta namen naj pobere legitimacije in denar pri članih.

Legitimacije od policije naj si vsak sam oskrbi tu v Ljubljani. Na deželi se dbe pri županstvu.

Vožnja na orlovski tabor v Celju. Kakor smo že sporočili v »Slovencu«, je dovolila južna železnica vsem udeležencem orlovskega tabora v Celju, ki vstopijo na postajah med Ljubljano in Litijo in med Mariborom ter Slov. Bistrico polovično vožnjo, in sicer na ta način, da bo veljal vožnji listek za tja tudi za nazaj. Vsak se mora izkazati pri blagajni z izkaznico, ki jo dobi pri orlovski Zvezi v Ljubljani oziroma pri celjskem Orlu. Priporočamo posameznim odsekem, da si kupijo skupno vožnje listke, da ne bo dne 27. julija 1919 naval pri blagajnah prevelik.

Borovnica. Vsled nepričakovanih nastalih razmer se prireditve, določena na 3. avgusta, preloži na kasneje.

Internacija Slovencev na Koroškem.

LDU. Celovec, 19. julija. Koncem meseca februarja leta 1919. se je v Celovcu nahajala francoska misija, ki je imela nalogo, da se informira o narodnih razmerah na Koroškem. Zaslila je tudi več Slovencev v pisarnici odvetnika dr. Müllerja. Ker se je bilo bati, da bodo postopale nemške oblasti zoper te Slovence brez povoda in zgolj iz narodnega sovraštva z zaporom ali z internacijo, so prosili Slo

strojnega in cilindrovega olja) vrši ministrstvo za prehrano in obnovo dežel v Belgradu, odsek za mineralna olja. Ker rali-nerija v Bosanski brodu »Danica« vsled pomanjkanja sirove nafte, katero je prej dobivala iz Romunije in Galicije, ni mogla proizvajati navedena olja, so bila dosedaj prometna, industrijalna podjetja, rudokopi in mlini oskrbovani iz zaloge, ki se je nahajala v vojnem plenu. Ta zaloga pa je sedaj popolnoma izčrpana. Da se prepreči zastanek v prometu in v običnem pridobinskem življu države in posebno, da se bode mogel vzdržavati pogon mlatinskih strojev in mlinov, je zagotovljena — čim bode to mogoče — večja količina potrebnih mineralnih olj iz inozemstva ter začne »Danica« z izdelovanjem 200 vagonov sirove nafte. Da se uredi razdelitev bencina in plinovega olja, se odkaže vsa količina mineralnega olja v večjih kontingentih pokrajinskim vladam. Prošnje za bencin in druga mineralna olja je vlagati za Slovenijo pri odseku za prehrano v Ljubljani; za Hrvaško in Slovenijo pri odseku za prehrano v Zagrebu; za Bosno in Hercegovino pri odseku za prehrano v Sarajevu; za Bačko, Banat in Baranjo pri odseku za prehrano v Novem Sadu; za Dalmacijo pri odseku za prehrano in obnovo v Splitu. Za

Srbijo bode izdajalo tudi nadalje dovoljenja ministrstvo za prehrano in obnovo dežel sporazumno z glavnim združenim savezom v Beogradu. Prošnje za bencin, plinovo olje itd. morajo biti potrjene od županstva, da je prosilec lastnik motorja, koliko konjskih sil ima ta stroj in v kakšen namen se porablja. Vse dosedaj nerešene prošnje, katere so medtem došle ministrstvu za prehrano, se bodo poslane gori navedenim oblastvom. Nakazovala se bode in sicer samo količina za 30 dni v nastopnem redu: za poljedelske stroje in mlino, promet, obrt in slednjije za avtomobile. Radi tega se opozarjajo vse interisirane stranke, da ne pošiljajo več prošenj ministrstvu za prehrano, temveč pristojnim odsekom, istotako tudi ni treba nikakega posredovanja in se bodo nakazila dostavila strankam po pošti na njihov naslov. Ta način preskrbovanja mineralnega olja ostane do nadaljne odredbe v moči.

»JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA«
V LJUBLJANI
priporoča:

Jirasek, Pasjeglavci, Pribejkova Manica ljubi mladega Šerlovskija. To je glavna nit celotnega romana, v katero se ste-

kajo vse postranske steze in tvorijo skupaj eno najkrepkejših zgodovinskih del češkega Jurčiča. Mimo nas hité s krepko roko risane postave stasitih Hodov, borečih se za svojo pravico. Menda so to sploh najizrazitejše individualnosti, ki nam jih češka literatura sploh nudi. Mladi, ponosni in krepki kmet Ivan Kozina je simbol ponosne trdnosti in odpornosti češkega naroda. Tudi druge zakulisne osebe, kakor na primer Matej Pribejk, Krištof Hrubi, Jurij Sika in godec Iskra, to so pojavi, ki jih tako dosledno in temeljito naslikane najdemo malokje. Velika borba junških Hodov, mnogoštevilni pokolji s cesarskimi vojaki, to dela roman zanimiv in dviga interes bralca. Čisto v ozadju stoji dobro karakterizirana, osamljena figura obsovanega nemškega grofa Lomikarja, ki ga slika pisatelj z nedosežno umetnostjo. Jirasek zgrabi posamezne dogodke v krepko celoto in pritrja celotno dejanje do najsilnejše slike celega romana, ki je obenem zgodovinsko važna za ves čehoslovaški narod, namreč do usmrtnitve Ivana Kozine Slatkega. To spominja tako zelo na dogodek v Zagrebu, kjer so usmrtili pač na barbarski način našega kmečkega kralja Matijo Gubca. Knjiga stane broširana K 5.50, vezana K 11.

Dolžan, Iz dnevnika malega poredneža. Mladinska knjiga posebne sorte. Mali Jurček je junak dneva. On da zvoniti plat zvona, ruši železniške mostove, se izroča mrzlim valovom Nijagarskega slapa in postane skoraj morilec. Kar je najhujše, pa je to, da odganja ženine svojim sestram, ki ga seveda zato večkrat zlasajo. Sploh dela prevelike skrbi svoji preveč dobri mami, ki vedno upa, da bo Jurček mogoče vendar še enkrat prav priden dečko. Vsi grehi so tembolj resnični, ker jih mali Jurček sam pripoveduje, kajti vedeti moramo, da piše neugnani nvihanec dnevnika. Seveda osvetljuje v njih tudi marsikatero famijljarno zadevico, ki bridko zadevajo včasih na rahločutnost svojih preljubih sester. Toda kaj je Jurčku do tega. Po celi seriji nerednosti, ki jih more zagrešiti le bistri ameriški deček, postane, vsaj obljubil nam je tako, zopet do bri, mali Jurček. Ljubko delce velja broširano K 4.40, vezano K 7.70.

Na prodaj je ročni mlin s kamni in nikelnasta koptina proša. Polzve so pri upravitelstvu pod št. 4281.

Ponka za višje razrede gimnazije želi učiteljica. Ponudbe pod »M. D.« na upravo »Slovenca«.

700 metrov bukovih drv za oktober naprodaj. Prodaja na kito. Ponudbe na upravitelstvo Slovenca pod »Oktober«.

Spremem **2 krojaška pomočnika**, takoj, enega za boljša, drugega za mala dela. Ivan Štupica, krojaški mojster, Dob pi Domžalah.

Dobra in **kuharica in krepko dekle** za vsako delo se sprejmeta s 1. avgustom. Polzve so Dunajska cesta 38 d. 2. d. 2. d. 2. d.

Otroški vozički, vrtil stoli in žične postelje vloga (mreže) so do spale. Brata Sever, Ljubljana, Marije Terezije cesta 13.

Stranka brez **stanovanje** 2-3 sob, tu-otrok 1800, bližje di v bližnji okolici. Nagrada kurivo ali denar. Ponudbe na upravo lista pod Stanovanje.

Postelje po 60 K, spodnje in vrhne vsakovrstno drugo hišno opravilo pripravila Brata Sever, zaloga pohištva in tapetarska delavnica, Ljubljana, Marije Terezije cesta, Kolnač. AKO

Kuharica pridna in zanesljiva 1800 silovca, najraje v županijo ali v kakšno družino. Naslov pove upravitelstvo lista pod št. 4283, ako znanca se postalo.

Pleskarskega vajenca sprejme takoj Ant Mitreger, Spodnja Šiška, Kuzova ulica št. 121.

Brez posebnega obvestila.

+

Globoke žalosti polni razsajanje vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prelužno vokal, da je moja nedolga ljubljana soproga, gospa

Marija Gašperlin,
soproga mojega moke nagiba.

danos od 3. uri zjutraj v 22. letu po daljšem boleznem, preživela s se, sakramenti za umirajočo mirno v Gospodu zapala.

Pogreb predraga pokojnice bo v torek dne 22. julija ob 4. uri popoldne na župnišče na Vt.

Sv. maše se bodo brale v župni cerkvi sv. Antona na VtM.

Ljubljana, dne 20. julija 1919.

Žalujejo soproga in osini sorodniki.

Mesto: pogrebni dom v Ljubljani.

Stemice uniči z zalogo, vredi v najkrajšem času. »Stemicol«
ki ga po povzetju razpostija po cel Jugoslaviji Drogerija »Sanitas« v Celju. — Cena steklenici 3 K in 6 K. — Manj kot 6 steklenic se ne razpošlje. Zavezanec in poštnina se računata ločeno.

Tecaji za prikrojevanje oblek
za moške in ženske, stane se prične dne 4. avgusta t. l. Pojasnila in priprave: vsaki dan od 10-12 ure v gospodarski ulici št. 7, 1. nadstropje. T. HURN, lastnik tona. 301a za prikrojevanje.

Leseno volno ima naprodaj gozdarski urad v Oplotcu pri Koujicah, Stajersko.

Pozor! Pozor!
Na zalogi ima tvornica kandi in sladice Josip Rajster v Sošanju, Slovenija, raznovrstne

kandite,
kakor maline, limone, rož-drops, jačaitve, sadje, medene itd. ter sladice vseh vrst po nizki ceni. Na željo prespekti.

Gospodarico
30-35 let staro, večje nadstiranje vseh gospodarskih del, 1800 slovenska obilja za Karlovac. Ponudbe na Franja Jaki, Karlovac.

Prodaja se:

parni stroj
s cilindrom kondenzacije (Kolben-Ventilsteuerung) in 75 H² parovodnim s ventilno zaporo.

parni kotel
s 81 m² kurlne ploške, pritiskom 6 atmosov, Kurličovo kurlno napravo (Troppanovsk) in Schwoerer-jevim mehanizmom za paro. Parni stroj kakor tudi parni kotel se moreta ogledati v obratu.

Tovarna kom. želez. izdelkov v Krasulca.

GARJE
arabično, brasto, kisle, solni pri Novaku in živini maslo sopen arabično. Brez duba in se maže parilo. 1 kurlček za eno osebo po parih 7 K postalo prosto. — Prodaja in razpošilja lekarca Truhčev v Ljubljani, pravno rolova. 1031.

laneno seme kupuje v vsaki množini po najvišji dnevi ceni in prosil ponudbo s navodno množino.

Leopold Knez, trgovec
Kriško ob Savi.

Novi krompir
čisto, rdečo, žubajo in drugo sortno, daje hito v vodi množini dostavno na hrvaško postajo prodajna K. Novak, Zagreb, Mazarinška 54.

ičnom za večje županišče na Toluškim

kuharico
veščo, kuhali se gospoda in družino. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 4283.

Tržne torbice - šolske torbice

najsolidneje izvršene s pristno govejim usnjem ponudim zelo poceni.

Štedilniki
tvrdka »Hauschatz«
s kurlicom iz litega železa nepregorljiv. Zadržujejo neobvezne oferte.

Zastopniki so izdeja!

Josip Štupica izvoz — uvoz
Dunaj XVII, Ottakringstr. 60.

Sušno skladišče
v Ljubljani se 1800. Ponudbe na kupniško pisarno MERKATOR, Ljubljana, Jurčičev trg 3.

Pozor trgovci in brivci!
Prispela je velika količina parfumerije, Odola, Kalodonta, Pebecco, Pebeccove kreme za briti, Fixavon, Brillantine itd. ter se iste dobiva po najnižjih dnevnih cenah na debele in drobno edino pri tvrdki

P. Bockovac, Zagreb, Illica 47.
Telefon int. 10-08.

!! KONJAK !!
Pri slabostih vsled starosti, težkočah v želodcu, pešanju moči je star

vinski konjak
pravo življenje vedno najde sredstvo. Dve poliliterski steklenici pošlje z za bojem vred za 60 K (branko SENEDLAC BENEČ, vologostnik, grad Gariš pri Krasjoh, Stajersko).

Pravo žito domača mli za pranje
1 kg K 14.—, 1 s bojuček okoli 3/4 kg franco K 16.—, pošilja po povzetju zavod za transport.

M. JUNKES, ZAGREB,
št. 39, Zlatinska ulica 3. III.
Z naročilom se prosil poslati tudi polovico snosti.

Milo za bretje
s 1-3 kg K 30-
Tealetno mli
po dnevi ceni.

Krema za bretje
porcel, lončak K 6.— 1 tuc. K 50.—

Priporočamo edino tovarniško zalogo

šivalnih strojev
za rodbino in obrt ter njih posameznih delov.

Istotam se dobijo potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje ter galanterijsko in manufakturno blago za obleke.

JOS. PETELINC, Ljubljana, Sv. Petra nasip, za vodo desno.

40 lesnih delavcev
se rabi takoj za sečno smrekovega lesa. Pogodnina za en m² znaša K 4-50. Stanovanje v godni baraki. Ziveč se dostavi iz rudniškega konsuma po cenah, kakor drugim rudniškim delavcem. — Reflektanti naj se zglatijo pri ravnateljstvu Trboveljske premogokopne družbe v Zagorju ob Savi.

Rudeče maline
za eksport kupuje »Balkan« trgovska, spedičijska in komisijiska del. družba, Ljubljana, Dunajska cesta 33. Prosi se natančne pismene ponudbe.

Moko, pšenico, koruzo
ječmen, oves, otrobi i. dr. dež. pridelke in proizvode

Samo na debele! mli Samo na debele!

Ivan Dumič, Zagreb, Zrinjevac 15. Tel. 22-49. 4053

Združna zveza v Ljubljani
razpisuje

I. mesto uradnika za gospodarsko statistiko in

II. mesto združnega revizorja.

Za obe službi se zahteva matura in trgovska izobrazba. Lastnoročno pisane prošnje z dokazili o usposobljenosti, dose-danem službovanju in zahtevki o prejemkih naj se pošljejo ravnateljstvu, Dunajska cesta 33, I do 26. julija t. l.

Zeli se, da se prosilci osebno predstavijo.

Standard Oil Company of New York

dobavlja takoj: vsako množino

strojnega olja, bencina, nafte, petroleja, mazila, parafina, sveč in drugih petrolejskih proizvodov.

Poslovnice za prodajo: Ljubljana (začasno Rimska cesta 18-II), Beograd, Zagreb, Reka, Osjek in Split.